

OMLIGGENDE

EN

IZEGEM

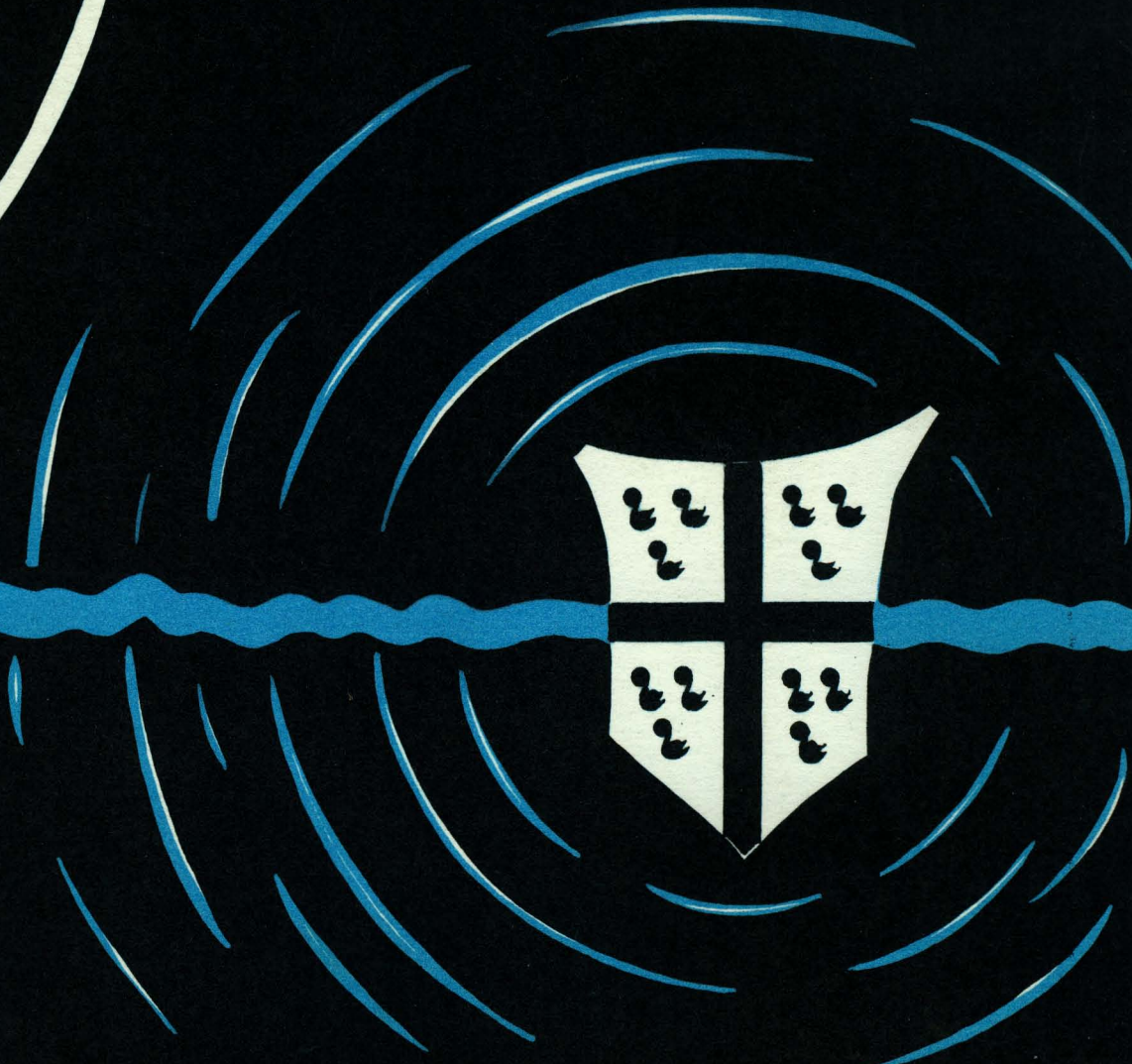
VOOR

PERIODIEK

HEEMKUNDIGE

Ten Mandere

INHOUD

1	PIETER JOANNES DEVOS, BEELDHOUWER	H. Roelstraete	3
2	ILLUSTRATIE : WERK VAN P.J. DEVOS (H. EUTROPIUSKERK HEULE)		12
3	ILLUSTRATIE : VERHULSTJENS MOLEN		13
4	OUDE EMELGEMSE MOLENS - VERHULSTJENS MOLEN - PRINCESSEMOLEN	R. Herman	14 17
5	GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN - 1921 - 1927	A. Demeurisse	18 20
6	PERS EN DRUKSELS TE IZEGEM (1866-1961)	R. Leroy	24
7	ILLUSTRATIE : GENTSE HEIRWEG VROEGER		26
8	ILLUSTRATIE : NOTARIS-DICHTER F.-J. BLIECK		27
9	GROTEN VAN BIJ ONS : FRANS-JOZEF BLIECK	P. Declercq (+)	28
10	NOODGELD VAN DE GEMEENTE EMELGEM (1914)	M. Nuyttens	35
11	IZEGEMSE PENNINGEN EN UNIFORMKNOPEN	M. Nuyttens	37-39
12	WAT BEZIT HET ARCHIEF VAN RIJSEL OVER IZEGEM		41
13	ACTUEELTJES (12)	A. Vandromme	42
14	ILLUSTRATIE : ACTUEELTJES (12)		45
15	ILLUSTRATIE : IN MEMORIAM		46
16	IN MEMORIAM Z.E.H. JULES OPSOMER VIERDE PASTOOR VAN HET H. HART	Roger Bekaert	47

BESTUUR

Voorzitter	VERHOLLE Raf, Inspect. L. O.	Heyestraat 21
Ondervoorzitter	BOURGEOIS Jozef	Marktstraat 29
Secretaris	LEROY Robert	Boomforeeststraat 45
Penningmeester	DEPREZ Alberic "Bank v. Roeselare"	Marktstraat 32
Archivaris	DEMEURISSE André	Ter Wallenstraat 1
Secretariaat	Stadhuis	Koornmarkt
Redactie	VANDROMME Antoon	Blauwhuisstraat 54

LET WEL

Het archief

- is open voor iedereen
- toegang wordt verleend na aanvraag op het secretariaat Stadhuis (1e verdieping) Koornmarkt, Izegem.

De bibliotheek "Ten Mandere"

- is gratis toegankelijk voor alle leden van "Ten Mandere"
- de boeken kunnen gratis in bruikleen ontvangen worden. Aanvraag bij de archivaris (adres : hierboven).

ALLE OUDE GESCHRIFTEN, BOEKEN, FOTO'S, KAARTEN, E.A.
BETREFFENDE IZEGEM, worden steeds met dank aanvaard bij alle leden van het bestuur.

HOE WORD IK LID ?

- U schrijft 100 F (honderd frank) over op P.R. 95.76 van de Bank van Roeselare met vermelding "Voor Ten Mandere" (+ jaargang vermelden!)
- of U schrijft 100 F (honderd frank) over op P.R. 4032.87, persoonlijke rekening van de heer Alberic Deprez, Marktstraat 32, Izegem, met vermelding : voor "Ten Mandere" (+ jaargang vermelden!).
- of U gaat persoonlijk betalen bij de heer A. Deprez, in de Bank van Roeselare, Marktstraat 32.

<u>JAARGANGEN</u> :	Jaargang I	1961	uitgeput
	Jaargang II	1962	100 F
	Jaargang III	1963	100 F
	Jaargang IV	1964	100 F
	Jaargang V	1965	100 F
	Jaargang VI	1966	uitgeput
	Jaargang VII	1967	100 F
	Losse nummers :		40 F

PIETER JOANNES DEVOS

BEELDHOUWER

IZEGEM 1778 - 1864

Voorwoord Speurend naar orgeldokumentatie in de archieven van de Sint-Eutropiuskerk te Heule, viel mijn oog plots op een zinnetje dat mijn aandacht scherpte : "Sieur Devos tot Yseghem Beeldsnyder" die betaald werd voor "levering van Beeldwerk".

Onze Izegemse stede schijnt wel niet zo rijk te zijn aan eigen kunstenaars. Alleen reeds uit dit oogpunt leek het me interessant de nodige stappen te doen, teneinde iets meer te weten over deze mogelijke Izegemse beeldhouwer.

Dank zij het terugvinden van alle nodige dokumenten te Izegem zelf, is het mogelijk geworden een klein levensbericht van de kunstenaar op te stellen. Hopelijk vinden nog anderen de naam van onze beeldhouwer terug, zodat de Sint-Eutropiuskerk van Heule niet alleen blijft als bronvermelding van beeldwerk.

De heer Jozef Brabant weze dank gezegd voor zijn spontane hulp in mijn onderzoek op het stadhuis te Izegem.

Herman Roelstraete

I. VAN GEBOORTE TOT HUWELIJK (1778 - 1801)

Pieter Joannes Devos werd geboren te Izegem op 29 maart 1778 (vermeld in de huwelijksakte).

Dit is de doopakte :

"1778 Martius.

- 30 Bap^{tus} est Petrus Joannes Devos F^{us} Petri Joannis et Eugenia Bertina Debackere conjug. amb. ex Iseghem susc. Petrus Jacobus Verfaille et Judoca Depuydt natus hori 12^a noctis."

Het zou nuttig geweest zijn te weten welk beroep vader Devos uitoefende. Zijn zoon kan erdoor beïnvloed geweest zijn bij zijn beroepskeuze.

Jammer genoeg staat dit niet opgetekend. Latere dokumenten zullen ons daarover moeten inlichten. Meer nog, de pastoor maakt fout bij vaders naam, die eigenlijk Jan Baptist noemt, en schrijft tweemaal de naam van de nieuwgeborene in.

Over de kinder- en jeugdjaren kunnen wij niets meer vernemen. Het valt moeilijk na te gaan in officiële dokumenten in hoeverre b.v. de franse revolutie onze latere beeldhouwer zal beïnvloed hebben. Nochtans kan in deze periode een vaststelling gedaan worden. Alle officiële archiefstukken zijn gedurende de franse bezetting in het frans gesteld. Onze beeldhouwer ondertekende deze met zijn volledige voornamen in het Nederlands : Pieter Joannes. Wijst dit op een vlaamse strekking? Dit vermoeden moet voor onze streken niet als ongegrond doorgaan. De bevrijding uit de franse bezetting werd waarschijnlijk in geen enkele streek beter onthaald dan in Zuid-Westvlaanderen, en onze mensen waren dientengevolge het meest ingenomen met het latere Hollands bewind.

Het ondertekenen van de dokumenten toont ons een ander iets. Wie met vaste hand zijn naam kan schrijven, had een schoolopvoeding genoten, was een "geletterde". Het merendeel kon in deze periode noch lezen noch schrijven, dus ook niet handtekenen. Dat Pieter Joannes wel handtekent, pleit voor zijn opvoeding. Ook zijn vader was "geletterd". Zijn vrouw daarentegen zal niet tekenen op de huwelijksakte.

Op 9 november 1801 trad Pieter Joannes in het huwelijk. Hij was 24 jaar oud en woonachtig in de Gentstraat. Ook zijn toekomstige vrouw Marie-Josephe Beernaert, twee en twintig jaar, woonde in de Gentstraat. Zowel vader als zoon zijn op dit ogenblik borstelmaker. We laten echter de volledige huwelijksakte aan het woord, meteen opmerkend dat de naam Beernaert in de franse dokumenten verkeerd gespeld staat als "Bernaert".

"(Mairie)

Huwelijksakte

Du dixhuitième jour du mois de Brumaire l'an dix de la République Française acte de mariage de Pierre Jean Devos agé de vingt quatre ans, né à Iseghem le vingt neuvième jour du mois de mars, l'an mille sept cent soixante dix huit profession de brossier demeurant en cette commune d'Yseghem rue de Gand (majeur) fils de Pierre Jean brossier au dit Yseghem et de Eugenie Bertine Debackere : et de Marie Josephè Bernaert, agée de vingt deux ans, née à Yseghem le treizième jour du mois de janvier l'an mille sept cent soixante dix neuf demeurant au dit Yseghem rue de Gand (majeur) fille de feu André et de Anne Marie Ollemeersch demeurant au même Yseghem rue de Gand : Les actes préliminaires sont extrait du Registre des publications de mariage, faite en cette commune decadi dernier, et affichés aux termes de la loi, et des actes de naissance des épouses le tout en forme de tous lesquels actes il a été lecture par moi officier public aux termes de la loi : Les dits époux

présents ont déclaré prendre en mariage l'un Marie Josephe Bernaert, et l'autre Pierre Jean Devos, en présence de Pierre deVos menuisier oncle de l'époux agé de cinquante ans, de Eugene deVos menuisier oncle de l'époux agé de quarante deux ans, de Jean Benoit Van Langedonck marchand de fil agé de quarant huit ans, et de François Xavier Sette tailleur agé de trente quatre ans, tous domicilié au dit Yseghem faisant les fonctions d'officier public de l'état civil si prononcé qu'au nom de la loi les dits époux sont unis en mariage et ont les dits époux et témoins signé avec moi excepté la C^{ene} Marie Josephe Bernaert Eugene Devos, et Jean Benoit Langedonck qui ont déclaré ne savoir écrire.

Pieter Joannes deVos

P. Jos. devos

Franciscus Xaverius Sette

J.B.J. Vandewalle
maire

Uit de huwelijksakte valt op te maken dat de ganse familie aan de houtbewerking gebonden is. Zo ook de twee ooms die als getuige fungeren voor Pieter Joannes, allebei schrijnwerkers.

II. HET JONGE GEZIN (1802 - 1826)

Het is nu zo dat het enige middel om nog iets te weten te komen, is : de geboorteakten van de kinderen uit het jonge gezin.

Gewoonlijk wordt daarin het beroep van de vader opgetekend.

Aldus kunnen we Pieter Joannes volgen in zijn evolutie van borstelmaker bij zijn huwelijk, naar beeldhouwer. Het is klaar dat, vooraleer zichzelf beeldhouwer te laten noemen, hij de mikrobe tot het beeldsnijden reeds geruimen tijd geleden zal voelen kriebelen hebben.

Mogelijks reeds in zijn jeugd bezondigde hij zich aan snijwerkjes.

Op het ogenblik dat hij voldoende geoefend was, voldoende bekend in zijn streek om te kunnen leven van zijn jeugdgedroomd beroep, noemt hij zich : beeldhouwer.

Opgemerkt moet nog worden, dat de kinderen geboren onder het frans bewind franse namen dragen. Slechts na 1815 krijgen we terug de gewone latijnse naamgeving. Meteen vernemen we ook de juiste naam van de vader van Pieter-Joannes, nl. Jan-Baptist.

Hij werd inderdaad op de geboorte- en huwelijksakte van onze beeldhouwer verkeerdelijk genaamd naar zijn eigen zoon. Deze fout werd hersteld op de geboorteakte van Pieters oudste, genaamd naar zijn grootvader.

Het kind werd niet oud, want bij de vierde geboorte wordt opnieuw dezelfde naam gebruikt. Maar laten we niet vooruitlopen, en even de geboorteangiften doornemen :

1. Jean-Baptiste 1 pluviöse de l'an 11 de la révolution (= 21-1-1803)
Beroep van vader : niet vermeld
Beroep van grootvader Jan Baptist : tourneur en bois
(houtdraaiër)
2. Pierre-Joseph 10 germinal de l'an 12 de la révolution (= 31-3-1804)
Beroep van vader : brosser (borstelmaker)
3. François-Sebastien 28 januari 1808
idem
4. Jean-Baptiste 7 oktober 1810
Beroep van vader : tourneur en bois
5. Donat 25 februari 1813
Beroep van vader : charpentier (timmerman)
6. Naamloos dodgeboren mannelijk kind. 16 mei 1816
Beroep van vader : Beeldhouwer
7. Bruno 10 juli 1817
Beroep van vader : Beeldhouwer
8. Isabella-Theresia 18 december 1819
Beroep van vader : Beeldesnijder
9. Franciscus-Aloysius 19 april 1824
Beroep van vader : houtwerker.

Jan-Baptist, de oudste, stierf zeker voor de geboorte van zijn broer, aan wie, te zijner herinnering nogmaals dezelfde naam gegeven werd in 1810.

De tweede, Pieter-Jozef, is daardoor de oudste geworden, en zal later beeldhouwer worden, zoals zijn vader.

De naam Frans Sebastiaan, de derde zoon, is opvallend. Is de eerste naam algemeen gebruikt, de tweede is het veel minder. Vergeten we echter niet dat St. Sebastiaan de patroon is van de schutters. Was Pieter Joannes misschien aan deze liefhebberij toe? Niets is meer mogelijk! Het toeval wil dat een van zijn twee beeldhouwen in de Heulse hoofdkerk Sint-Sebastiaan voorstelt. De naamgeving schijnt aldus bevestigd door zijn werk, evenzo goed zijn "hang" naar deze in die tijd zeer verpreide en ontspannende sport.

Intussen is tot nogtoe het beroep van Pieter-Joannes ongewijzigd. Hij schijnt nog immer de borstelmakerij te beoefenen. Bij de vierde aangifte, - Jan-Baptist, die zijn oudste broertje komt vervangen, - neemt hij vaders beroep over; hij is houtdraaiër geworden. En bij de geboorte van Donatus wordt het timmerman.

In 1816 wordt dan een doodgeboren kind van het mannelijk geslacht geregistreerd. Voor de eerste maal is de beroepsaangifte : beeldhouwer. Dit eerste bevestigend dokoment is wel belangrijk genoeg om het helemaal door te nemen. Het zegt ons meteen dat hij nu woonachtig is in de "Waelstraete" :

"In het jaar achtienhondert zestiene Den zestienden mey ten vijf uren naer middag

Is vóór ons maire officier van den Civielen Staet van de gemeynthe Iseghem, Canton van Ingelmunster, Provincie van West Vlaenderen gecompareerd Petrus Joannes Devos oud acht en dertig jaeren, beeldhouwer, woonagtig in de Wael Straete denwelken ons heeft verklaerd dat op hedent ten twee uren 's nachts geboren is een kind zijnde van het mans geslacht welk kind gestorven is in de geborte zich erkennende den vader te weezen van het kind en hetzelfde voortsgebracht te hebben met Marie Joseph Beërnaert zijne huys-vrouwe een het welk hij verklaert niet te kunnen geeven Eenen naem aangezien zijne Dood.

De voornoemde verklaering gedaen in de tegenwoordigheyd van andreas roose oud Eenendertig jaeren, timmerman ende van Amandus Ameye Beenhouwer alle Woonagtig tot Iseghem, Ende getuigen hebben verklaerd niet te kunnen schrijven ten zij den vader die deezen act van geborte met ons heeft geteekend naer dat hij hun was voorgelezen.

(get) Pieter Joannes devos

? Coucke
mairie.

Bij de zevende geboorte, deze van Bruno, krijgen wij opnieuw dezelfde vermelding : beeldhouwer. In 1813 wordt het enige dochttertje geboren : Isabella-Theresia. Het beroep van Pieter wordt beelddesnijder genoemd.

In 1824 komt Franciscus Aloysius ter wereld. Weer valt op te merken dat bij de derde geboorte de naam Frans reeds gebruikt werd.

Ook dit kind moet jong gestorven zijn zodat de naam opnieuw gegeven werd aan de jongste van het huisgezin. Het beroep is nu doodgewoon als "houtbewerker" opgetekend. Deze geboorte in 1824 valt echter in de periode waarin hij aan het werk is te Heule, alwaar hij vermeld is als "beelddesnijder", zodat hier twijfel zou bestaan omtrent de uitoefening van zijn kunstberoep.

III. HET WERK IN DE ST. -EUTROPIUSKERK TE HEULE.

Het past dat wij nu even stilstaan bij het werk door Pieter-Joannes gepresteerd voor en in de St. -Eutropiuskerk te Heule.

Het geluk diende ons, want we vonden twee parallel lopende boeken, die ons over het werk inlichtten. Enerzijds het niet streng bijgehouden "Rekeningenboek 1822 - 1861", dat een persoonlijk boek was van de tesorier. Anderzijds het "Ontvang- en uitgaveboek 1809 - 1834", dat de volledige kerkboekhouding bergt. Het eerste boek kan dus alleen affirmeren wat in het tweede staat :

Rekeningenboek 1822-1861

Julius 29 1823

Aen Sieur Devos tot Yseghem
beeldsnijder over Leveringhe
van beeldwerk.

9 bre 19

Betaeld aan d'heer Devos tot
Yseghem over Reparatie van
vier kandelaars.

1825

Maerte 25

Aen Sieur Devos tot Iseghem
over 't vernissen den predikstoel
en andere werken in de kerke.

Maerte 1 1828

Aen Joannes Devos tot Iseghem
over schilderen aan de autaren
der Kerke

Maerte 27 1828

Aan denzelven Devos over
't verwen de Boorderyen der
Kerk en Sacristie.

April 7

Aan Pieter Lefebvre over
mondkosten van J. Devos
beeldsnijder bij het maken van
beeldwerk aen een nieuwe kas
in de kerke.

Ontvang- en Uitgaveboek 1809-1834

Julius 29

Betaeld aan Sieur Pr. Joannes Devos
beeldsnijder tot Yseghem over aerbeyd
en Leveringhe van beeldwerk op den
autaer van St. Eutropius.

9 bre 19

Betaeld aan Sr de Vos tot Yseghem
over 't repareeren oude kandeelers
met port.

Maerte 25

Betaeld aan Sieur Devos tot Yseghem
voor 't maeken een staf voor den
Kerkballieu.

Maerte 29

Betaeld Devos tot Iseghem over vernis
en verwe tot het vernissen der
predikstoel.

April 25

Betaeld Sieur Devos tot Iseghem
over dagheuren verwe enz.

Augusty 30

Betaeld aan J. Devos tot Iseghem
over dagheuren van verwen aan den
Calvarieberg.

Maerte 7

Betaeld aan Pieter Joannes Devos
tot Yseghem over reparatie en
schilderinge aan de autaren.

Maerte 17

Betaeld aan den zelve Devos over
't verwen de boorden der Kerk en
sacristiemeuren.

April 6

Betaeld aan Pieter Lefebvre over
mondkosten en teere van J. Devos
schilder en beeldhouwer bij het
maeken de nieuwe O. L. Vr. kasse.

Het werk kan overzichtelijk gemaakt worden in een drietal fases :
onderhoudswerk; minder belangrijk origineel werk; het eigenlijke
beeldhouwwerk.

1. Het onderhoudswerk betreft samengevat :

- a/ het vernissen van de predikstoel;
- b/ reparaties en schilderwerk aan de altaren, de friesmotieven
rondom de Kerk binnen en de sacristie;
- c/ herstel van de Calvarieberg, gelegen aan de rechterflank van
de toren.

2. Minder belangrijk origineel werk :

- a/ een staf voor de kerkbaljuw;
- b/ het maken van een nieuwe O. L. Vrouwkas;

Dit zal mogelijks een geskulpteerde kas geweest zijn waarin het
Onze Lieve Vrouwebeeld stond opgesteld. Daar de Kerk van
Heule op 21 Juli 1944 erg te lijden had van het grote lucht-
bombardement op Kortrijk, (ze werd o.a. aan het Lieve
Vrouwaltaar getroffen) is er van deze "O. L. Vr. kasse" geen
spoor meer te vinden.

3. Het beeldwerk :

Wat is het beeldwerk aan het altaar van St. Eutropius?
Daar in de beide gekontroleerde boeken sprake is van beeldwerk
en beeldsnijder, zo kan geen twijfel bestaan omtrent skulptuur van
beelden. Het altaar zelf is niet met beeldwerk versierd.
Daarentegen is bij het altaar te vinden het gekende beeld van de
heilige man Job, die altijd aan het St. Eutropiusaltaar stond en
nog staat (vroeger stond het er zelfs op).

Door dezelfde hand gesneden staat aan de epistelkant van hetzelfde
altaar het beeld van St. Sebastiaan.
Jammer genoeg zijn beide beelden op banale wijze overschilderd.
Dat dit het relief van het hout verbergt, hoeft geen betoog.
De details zijn onder de verf verborgen. De twee beelden zijn
eenvoudig, zonder overdrijving, klassiek.

Dit zijn dan de beeldwerken door onze Pieter Joannes Devos gesneden
in 1823 voor de St. Eutropiuskerk te Heule. Er kan verondersteld
worden dat het Sint Sebastiaanbeeld een heiligenkeuze zal geweest
zijn naar het hart van onze beeldhouwer, en in verband kan gebracht
worden met de naamkeuze bij zijn derde zoon Frans-Sebastiaan.
Misschien maakte hijzelf de heiligenkeuze voor het tweede beeld,
waar het St. Jobsbeeld de eigenlijke opdracht omvatte.
Heel zeker heeft Pieter in andere kerken gewerkt. Het ware wenselijk
dat te Izegem en omliggende naar andere mogelijke werken van onze
beeldhouwer zou gezocht worden.

IV. NAAR DE LAATSTE LEVENSDAGEN (1827-1864)

Intussen, na 1830 groeien de kinderen op. De tweede geborene, Pieter Jozef, is de oudste geworden door het overlijden van zijn broertje Jan Baptist. Hij zal mede opgaan in het kunstambacht van zijn vader. Later vestigt hij zich zelfstandig te Staden, alwaar hij een geacht burger was. Ook hij werkte te Heule en leverde er in 1860 een St. -Jozefbeeld, dat echter verdwenen is. De eerste belangrijke gebeurtenis in het huisgezin valt dan in 1856 voor. Marie-Josepha Beernaert, vrouw van Pieter Joannes overlijdt op 26 maart in haar woning, gelegen in de kasteeldreef : "Ten jare achttienhonderd zes en vijftig, de zes en twintigsten Maerte, om acht ure 's morgens, voor ons, Franciscus Josephus Lefebvre, Burgemeester, ambtenaar van den burgerstand der Stad Iseghem, provincie Westvlaanderen, zijn gecompareert Petrus Joseph Devos, beeldhouwer, oud vijftig jaar, wonende te Staden, en Aloysius Leopoldus Werbrouck, schrijver, oud drie en twintig jaer, hier wonende, den eersten zoon, den tweeden kennis der overledene hier naer, dewelke ons hebben verklaerd dat er gisteren om drie ure 's morgens in hare woning (Kasteeldreef) overleden is Marie Josepha Beernaert, huishoudster, oud zeven en zeventig jaer, hier geboren en wonende, dochter van Andries en van Anne Marie Ollemeersch, beide overleden, huisvrouw van Petrus Joannes Devos, beeldhouwer allier. De comparanten hebben met ons deze akte geteekend na lezing.

(get.) P.J. Devos

A. Werbrouck

Fcois J^s Lefebvre

Daarmee komt Pieter alleen te staan. De kinderen zijn weg, hij is 78 jaar oud, en gaat zijn intrek nemen in het ouderlingengesticht, Gentstraat. Nog acht jaar leeft hij, hopelijk voor hem, rustige en goede jaren. In hoeverre hij geacht werd? Op zijn overlijdensakte staat hij nog appreciërend geboekt als "beeldhouwer". Het zijn tenslotte deze vermeldingen die toelieten een grondig onderzoek in te stellen en de ontdekking te Heule van de Izegemse kunstenaar te bevestigen door andere affirmerende dokumenten.

De overlijdensakte weze hier nog vermeld :

"Ten jare achttien honderd vier en zestig, den zeven en twintigsten Mei om drie ure namiddag, voor ons Franciscus Josephus Lefebvre, Burgemeester, Ambtenaar van den burgerstand der Stad Iseghem, zijn gecompareert Franciscus Schouteten, timmerman, oud twee en tachtig jaer, en Joannes Vanhuyse, werkman, oud zeventig jaer, beide hier wonende, kennissen van den overledene hierna, dewelke ons hebben verklaert dat heden om zes ure 's morgens in het oudmanshuis (Gentstraat) overleden is Petrus Joannes Devos, beeldhouwer, oud zes en tachtig jaer, hier geboren en wonende, zoon van Petrus Joannes en van Eugenia Bertina Debackere, beide overleden, weduwnaer van Marie Josepha Beernaert. De comparanten hebben verklaert niet te kunnen schrijven noch teekenen door onkunde na voorlezing.

(get.) Fcois J^s Lefebvre.

V. TOT SLOT.

De ontdekking van een Izegems kunstenaar uit de klassieke periode lijkt mij belangrijk. Niet omdat de ontdekte beeldhouwwerken van zo'n kapitale waarde zijn, maar wel omdat nog eens bewijs geleverd wordt over de vitale kunstkracht van ons volk, daar waar algemeen aangenomen wordt dat men van 1800 tot 1850 middenin een "dode" periode stak. Tevens bewijst deze ontdekking dat in alle kunttakken nog veel te speuren valt, en dat mits doorgehouden onderzoek veel kunstvoorwerpen terug aan hun schepper kunnen toegewezen worden, zoals dat nu kan gebeuren met de Heulse beelden en met de restauratie van de Kalvarieberg.

Moge dit korte geschrift het begin betekenen van andere onderzoeken en ontdekkingen over deze artistieke figuur, en mede de herkenning van de Izegemse beeldhouwer-kunstenaar die tot nog toe onbekend was.

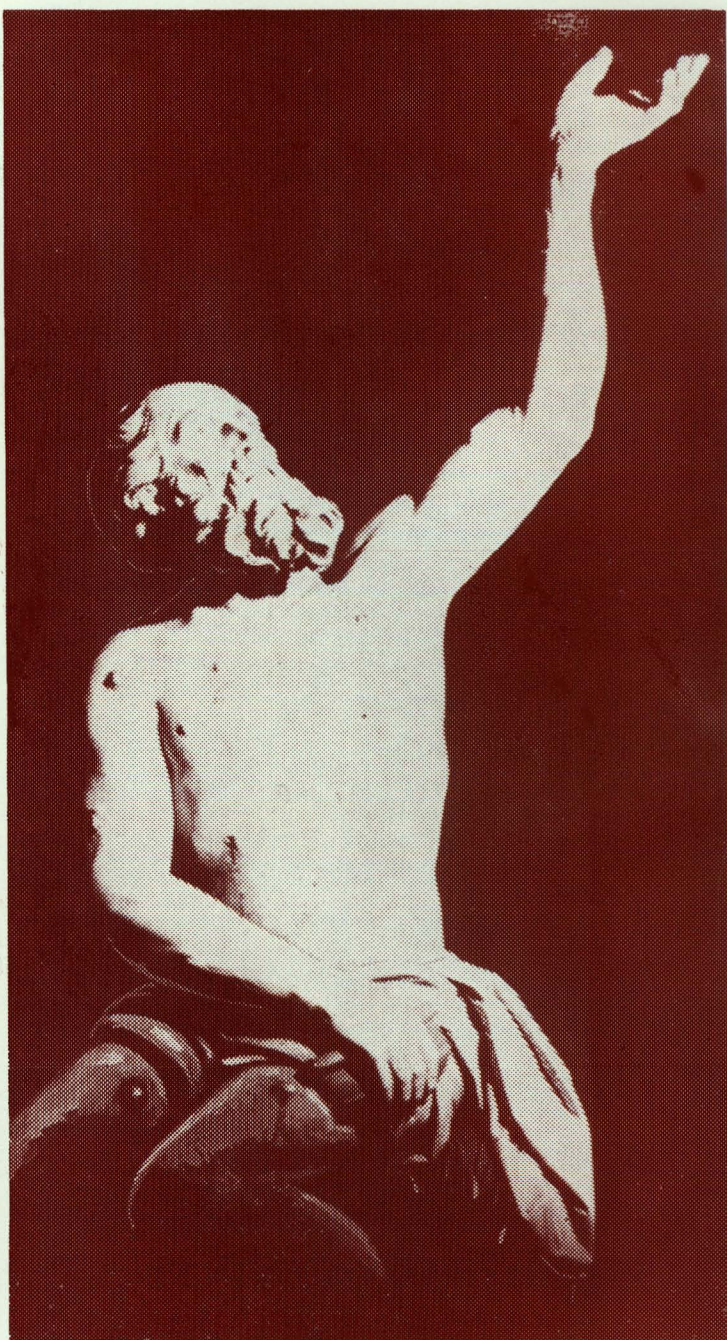
31-12-65

WERKEN VAN P. J. DEVOS (1778-1864)

DE HEILIGE MAN JOB

uit de St.-Eutropiuskerk van Heule.
Te vinden bij het altaar (1823).

Clichés «TEN MANDERE»

DE HEILIGE SEBASTIAAN

Te vinden aan de epistelkant van hetzelfde altaar te Heule.

VERHULSTJENS MOLEN

Clichés «TEN MANDERE»

1

2

3

1. **VERHULSTJENS MOLEN** in volle bloei.
2. De stenen kuip is ontdaan van de wicken. Alleen de torenmuts bleef.
3. Een stoer stuk steen met de laatste brokstukken van een fraaie torenmuts... 't Is alles wat nog overblijft.

VERHULSTJENS MOLEN

Langs de Ardooiesteenweg, aan de westkant, halverwege de Vijfwegen en de huidige Mariastraat, stond in vroeger jaren een lage, zeer brede landelijke woning, destijds bewoond door de familie Verhulst.

Frederik Verhulst, geboren te Ardooie op 16 augustus 1836 woonde er samen met zijn huisvrouw Melanie Dewulf, hun dochter Dematrie en hun zonen Jules en Odiel. Deze laatste bleef nadien het vaderlijk huis bewonen samen met zijn eveneens ongehuwd gebleven zuster.

Odiel overleed te Ardooie op 31 januari 1961.

Frederik was lid van de gemeenteraad van 8.2.1888 tot zijn afsterven op 25 juni 1915. Hij was tevens lid van de kerkfabriek sedert 1887, schatbewaarder in 1888 en er zelfs voorzitter van 1898 tot z'n dood.

In de loop der vorige eeuw stond naast dit huis, ten zuiden ervan, een houten staakmolen waarvan de teerlingen en molenstenen tot vóór enkele jaren nog ter plaatse achtergebleven zichtbaar waren. Eigenlijk was Frederik Verhulst ingetrouwd in het ouderlijk huis van zijn vrouw Melanie, wier vader Louis Dewulf (in de volksmond destijds Lotten Wulf) vroeger het erf en de molen uitbaatte. Dit alles had Louis eveneens overgeërfd van z'n eigen vader. Ook moet hij een oliestamperij en later een suikerijfabriek (ast) hebben gehad; immers het verslag der gemeenteraadszitting te Emelgem op "26 meye 1855" stipuleert :

"Aenvraag gedaen door Si^r L. Dewulf, grondeigenaar en olieslager, strekkende om de bemachtiging te bekomen tot het opregten van eene suikerijfabriek digt aeneenhoudende aan andere gebouwen op het perceel n° 331 der sektion A, palende noord en oost de Ardoyestraet, zuid de verzoeker en west de erve van de heer Coppieters ..."

Een andere vermelding van deze staakmolen vinden we in het verslag der gemeenteraadszitting dd. 28 sept. 1872 :

"Overwegende dat de gemeente in 1859 een steenweg gelegd heeft van den Dam langs de Vijfwegen tot aan Dewulf's molen als eerste sektion van eenen steenweg op Ardoye..."

Datum en verdere gegevens over den bouw van deze staakmolen ontbreken vooralsnog, evenals enige tekening of foto. Slechts twee feiten, tragische ongevallen dan nog op die molen, bleven oudere Emelgemnaars nog in het geheugen, voorvallen die dan ook tenslotte het lot hebben bezegeld van deze nu reeds lang verdwenen molen :

1. Emiel Verhulst, oudste zoon van Frederik, geboren in 1862 verongelukte er als jongeling van 18 jaar.
2. Veertien dagen later vond ook de dienstknecht er de dood.
Treffend voorval : beiden verloren er het jeudige leven op een en dezelfde wijze : het hoofd geplet tussen de verticale achthoekige molenas en de staak waarop de hele molenkas rustte.

Bij het laatste ongeluk was moeder Melanie te Izegem op bezoek. Tijdens het naar huis keren bemerkte ze in de Vijfwegenstraat de meer dan gewone belangstelling voor haar vanwege de bewoners, zodat in haar het angstige vermoeden rees dat thuis wel weer iets moest voorgevallen zijn. Aan het kruispunt De Vijfwegen gekomen zag zij de molen "op zijn beste" staan, t.t.z. de wieken in de vorm van het Sint Andrieskruis, overeenkomstig teken van feest ... of rouw.

Na die tragische voorvallen is het werk op de molen niet lang meer doorgegaan, tot hij tenslotte in 1890 werd afgebroken door Frederik en zonen.

Heden ten dage staat tussen Ardooie- en Wezestraat, dichtbij het kruispunt De Vijfwegen, nog steeds de verweerde romp overeind van een stenen molen.

In een oude balk stond destijds de datum 1857. Nu juist 110 jaar geleden werd hij er gebouwd in opdracht van Bruno Declercq. Deze molenaar was eerst de eigenaar van de houten staakmolen op kruispunt Reper- en Baronstraat, toendertijd Bruin Clercq's molen, later die van Pieters, Buyse en Debosschere). Door onenigheid in zijn familie ging hij op zijn eigen malen en liet daartoe deze stenen molen bouwen. Hij maalde er tot hij zich in een bui van wanhoop in de molen zou hebben verhangen.

Sindsdien werd de molen aangekocht door Frederik Verhulst, die hem na zijn dood overliet aan zoon Jules, en deze na zijn huwelijk aan broeder Odiel. Naast de molen was een olie-stampkot opgericht met ernaast een enorm hoge fabrieksschouw.

Odiel Verhulst verkocht alles toen men langs alle kanten aan de Vijfwegen begon te bouwen. De nieuwe eigenaar, heer Uyttenhove maalde er met de wieken en naderhand met behulp van een elektrische motor. Hij bewoonde het nu ook nog bestaande molenhuis en hield er een herberg open.

Toen hij vertrok naar Amerika, waar hij inmiddels is gestorven, verhuurde hij de hele uitbating aan Maurits Goemaere, zelf zoon van een molenaar, die met zijn gezin in 1928 uit Zuid-Frankrijk, waar hij was

gaan boeren, terugkeerde en het molenbedrijf verder uitoefende, doch slechts met de motor alleen. Intussentijd was de hoge stenen reus door de eigenaar ontdaan geworden van de wieken, die verkocht werden. Ook de hoge stenen schouw werd afgebroken en met de stenen werd de naaststaande schuur gebouwd. Alle maaldersbedrijvigheid viel in 1945 definitief stil.

Sindsdien is de molen in groot verval. Waar is de tijd dat Z. E. H. Pieter Declercq op een Davidsfonds-voordracht te Emelgem uitriep "Emelgemnaars, bekommert U toch om uw laatste molen! Redt hem van definitief verval!" De gemeente of enig ander oudheid-minnend Emelgemnaar had echter het gebouw niet in eigendom...

Molenstenen liggen in de grond neergestort; de kap, die uitsluitend bestond uit dekplankjes in zuiver eikenhout, viel ten prooi aan vernielende weer en winden en is nu bijna totaal verdwenen. De molenwal werd reeds lang afgevoerd, alle vensters zijn stuk, het binnenhoutwerk tot rotheid vergaan... het treurig lot van de allerlaatste windmolen te Izegem, wier stenen rompmassa nog erbarmelijk uitsteekt boven de zo moderne Tuinwijk en omliggende agglomeraties als een onherstelbaar veroordeelde en treurende ouderling uit het vroegere Emelgem, wien men maar niet de eeuwige rust kan gunnen in een allesvergetende afbraak...

PRINCESSEMOLEN

Zeer lang geleden hebben verder te Emelgem nog twee andere windmolens gestaan, een hoge stenen molen en een houten staakmolen, dicht bijeen achter de oude olieslagerij Vandemoortele, op den Dam, nu eigendom Dr. O. Baert. Geen tegenwoordig overlevende heeft hen echter ooit gezien, wel een en ander over hen gehoord. Tot nu toe noch foto's, noch documentatie gevonden. Met de stenen van de stenen molen zouden de moerassige Mandelweiden zijn opgevoerd waarop nu de magazijnen staan der firma Decaigny. Was één van hen de "zogenaamde Princessemolen" die zou hebben toebehoord aan Maria-Theresia en die deel uitmaakte van het in 1828 globaal verkochte Princessegoed?

In Biekorf V (1894) blz 366 staat geschreven "De zogenaamde Princessemolen van Emelgem heeft toebehoord aan Maria-Theresia, zegt men."

Het volgend nummer van Biekorf Jg. 6 (1895) blz 14 zegt aldus :
"Marie-Theresia en heeft voorzeker niet den minsten uitstand gehad met de Princessemolen van Emelgem, waarvan nog sprake in Biekorf blz 366 van 't verleden jaar.

Die meulen heeft toebehoord gelijk Brabanders' meulen tot Izegem en nog veel ander goed te Izegem aan Mevrouw de Brancas, laatste Princesse van Izegem overleden te Parijs ten jare 1812, na 39 jaar in huwelijk geleefd te hebben met Louis Engelbert, hertog van Arenberg.

Al dat goed gelegen te Izegem en in 't gebuurte, werde in eens verkocht onder de naam van " 't Princessegoed", in 1828."

Deze molen is sedert lang verdwenen.

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

PERIODE 1921 - 1926

De eerste verkiezing voor de vernieuwing van de gemeenteraad na Wereldoorlog I had plaats op 24.4.1921.

Er waren 13 gemeenteraadsleden te verkiezen.

31 kandidaten hadden zich voorgesteld, verdeeld over 3 lijsten, nl.

Lijst nr 1 - 11 socialisten

Lijst nr 2 - 7 middenstanders

Lijst nr 3 - 13 katholieken.

Hierna volgen de namen van deze kandidaten, in volgorde van kandidaatstelling:

Lijst 1	Dewaele Henri	bediende
	Vandenbroucke Petrus	borstelmaker
	Vancoillie Constant	schoenmaker
	Naert Jules	borstelhoutmaker
	Vandommele Alois	borstelmaker
	Verledens Adolf	schoenmaker
	Perneel Joseph	borstelhoutmaker
	Vico Michel	borstelmaker
	Desmet Cyriel	schoenmaker
	Acx Julien	borstelmaker
	Degeldere Juliaan	borstelhoutmaker
Lijst 2	Wallaert Maria, echtg.	De Jaeghere, vroedvrouw
	Seynaeve Joseph	handelaar
	Vanneste Hector	landbouwer
	Gits Robert	handelaar
	Vansteenkiste Emiel	schoenfabrikant
	Baes Octave	winkelier
	De Jager Gabriel	winkelier
Lijst 3	Vanden Bogaerde Emiel	grondeigenaar
	Dejonghe Petrus	borstelhoutmaker
	Vansteenkiste Jan	landbouwer
	Bral François	eigenaar
	D'artois Henri	bakkerijbestuurder
	Rebry Constant	landbouwer
	Staes Cyriel	schoenfabrikant
	D'hondt Leopold Hector	bediende

Sintobin Jules	borstelfabrikant
Allewaert Emiel	bediende
Verhamme Eugeen	geneesheer
Vandommele Eugeen	schoenmaker
De Jan Alfons	schoenfabrikant.

De uitslag van de verkiezingen duidde aan :

- 2 zetels voor lijst 1 - (Dewaele en Vandenbroucke)
- 1 zetel voor lijst 2 - (Wallaert Maria)
- 10 zetels voor lijst 3 - (Vanden Bogaerde, Dejonghe, Vansteenkiste, Bral, D'artois, Rebry, Staes, Vandommele, Allewaert en D'hondt.

Voor deze verkiezingen waren 7.644 kiezers ingeschreven op de kiezerslijsten. 6.960 kiezers of iets meer dan 91 % hadden zich ter stembus aangeboden. Hiervan waren 6.785 geldig uitgebrachte stemmen, en 175 witte of ongeldige stemmen.

Het kiescijfer van lijst 1 was : 1.310
lijst 2 was : 1.038
lijst 3 was : 4.254

De hiernavermelde 15 kandidaten bekwamen het meest voorkeurstemmen :

1. Vandommele Eugène	969 (kath.)	9. Vansteenkiste Jan	527 (kath.)
2. Allewaert Emiel	932 (kath.)	10. Staes Cyriel	492 (kath.)
3. Vanden Bogaerde Emiel	907 (kath.)	11. Dejan Alfons	480 (kath.)
4. D'hondt Leopold	898 (kath.)	12. Sintobin Jules	472 (kath.)
5. Dejonghe Petrus	853 (kath.)	13. Gits Robert	462 (middenst.)
6. D'artois Henri	712 (kath.)	14. Rebry Constant	442 (kath.)
7. Bral François	649 (kath.)	15. Seynaeve Joseph	288 (middenst.)
8. Verhamme Eugène	645 (kath.)		

Tijdens de zitting van de gemeenteraad van 15.6.1921 werden de nieuw verkozenen geïnstalleerd.

De heer Vanden Bogaerde Emile diende vóór deze zitting ontslag in alsook zijn plaatsvervanger Verhamme Eugène. De heer De Jan Alfons werd in zijn plaats aangesteld.

Het bestuur van de stad was aldus samengesteld als volgt :

Burgemeester : Bral François (sinds 1920)
Schepenen : D'hondt Leopold
Staes Cyriel
Rebry Constant

Gemeenteraadsleden : Dejonghe Petrus, Vansteenkiste Jean, Vandommele Eugène, Dewaele Henri, Vandenbroucke Petrus Joseph, Allewaert Emilè, Wallaert Maria, De Jan Alfons, en D'artois Henri.

Nadien, en tijdens de periode 1921-1926 werden nog volgende wijzigingen aan deze samenstelling aangebracht :

- wegens het ontslag van de heer Bral François als burgemeester; hij werd vervangen door de heer Staes Cyriel, benoemd bij K.B. van 19.8.1921.
- wegens de verkiezing als schepen van de heer De Jan Alfons; hij werd tot schepen verkozen in zitting van de gemeenteraad dd. 16.9.1921, ter vervanging van de heer Staes Cyriel.
- wegens het ontslag van Mevr. Wallaert Marie; als plaatsvervanger werd in zitting van 5.5.1922 de heer Gits Robert aangesteld.
- wegens het ontslag van D'artois Henri, in zitting van 21.9.1923 werd de heer Sintobin Jules als opvolger aangesteld.
- wegens het ontslag van de heer Bral François op 30.7.1926, dit keer als gemeenteraadslid. Aangezien de lijst van de plaatsvervangende leden was uitgeput kon geen plaatsvervanger meer aangesteld worden.

Met de verkiezingen van 10.10.1926 die een gevoelige wijziging zullen aanbrengen aan de samenstelling van de volgende gemeenteraad, kunnen wij dan ook dit overzicht over de periode van 1921-1926 besluiten.

PERIODE 1927 - 1932

Zoals reeds gezegd hadden de volgende verkiezingen op 10.10.1926 plaats. Thans werden 4 kandidatenlijsten ingediend, nl. :

Lijst nr 1 : middenstanders (onafhankelijken)	13 kandidaten
Lijst nr 2 : katholieke vlaamse nationalistes	13 kandidaten
Lijst nr 3 : socialistes	10 kandidaten
Lijst nr 4 : katholieken (standsorganisatie)	13 kandidaten.

Lijst nr 1 :	1. Gits Robert	handelaar
	2. Tack Cyriel	handelaar
	3. Bral Frans	schoenfabrikant
	4. Vanderhaegen Leon	meubelfabrikant
	5. Rosseel Albert	brouwer
	6. De Kimpe Jules	schoenfabrikant
	7. Clement Charles	schoenfabrikant
	8. Delaey Victor	maalder
	9. Verschoore Leon	beenhouwer
	10. Vansteenkiste Emiel	schoenfabrikant
	11. Vuylsteke Odile	werktuigmaker
	12. Baes Jérôme	handelsbediende
	13. Vantomme Jozef	bakker

* Lijst nr 2 :	1. Depoorter Paul	apotheker
	2. Vanhauwaert Philemon	schoenmaker
	3. Bourgeois Pieter	handelsbediende
	4. Bruggeman Emiel	schoenmaker
	5. Desimpelaere Josef	timmermansbaas
	6. Lezy Remi	schoenmaker
	7. Deleu Valentin	schoenmaker
	8. Maertens Eligius	borstelmaker
	9. Seynaeve Remi	schoenmaker
	10. Rommel Alidor	steenoverwerker
	11. Clerycq Honoré	meubelmaker
	12. Binquet Josef	schoensnijder
	13. Baert Theopiel	wever

Lijst nr 3 :	1. Vandenbroucke Petrus	borstelmaker
	2. Dewaele Henri	senator
	3. Vandevyvere Robert	syndikaatbediende
	4. Verledens Adolf	syndikaatbediende
	5. Vandeputte Cyrille	borstelhoutmaker
	6. Perneel Joseph	borstelhoutmaker
	7. Wyffels Julia	huishoudster
	8. Lemiere Emiel	broodvoerder
	9. Desmet Cyriel	schoenmaker
	10. Dewulf Remi	borstelhoutmaker

Lijst nr 4 :	1. Staes Cyriel	schoenfabrikant
	2. Dejonghe Petrus	borstelmaker
	3. Rebry Constant	landbouwer
	4. Sintobin Jules	borstelfabrikant
	5. Allewaert Emiel	volksvertegenwoordiger
	6. Vansteenkiste Jean	landbouwer
	7. Hoornaert Leopold	schoenfabrikant
	8. Maertens Magdalena	propagandiste
	9. Huyghe Silvin	rentenier
	10. Lambert Joseph	propagandist
	11. Deforce Alfons	aannemer
	12. Vanhauwaert Henri	schoenmaker
	13. Sette Florent	handelaar

Er waren 8.919 ingeschreven kiezers. Het aantal stemmers was 8.367 (niet opgekomen kiezers 552).

Het kiescijfer (volledige lijststembrieven + onvolledige lijststembrieven + aanstal stemmen op bonte brieven gedeeld door 13).

Voor lijst nr 1 was : 1.517,5
 Voor lijst nr 2 was : 1.488,6
 Voor lijst nr 3 was : 1.436,0
 Voor lijst nr 4 was : 3.605,7

Uitslag van de verkiezingen :

- Lijst 1 behaalde 2 zetels (Gits Robert en Tack Cyriel)
- Lijst 2 behaalde 2 zetels (Depoorter Paul en Vanhauwaert Philemon)
- Lijst 3 behaalde 2 zetels (Vandenbroucke Petrus en Dewaele Henri)
- Lijst 4 behaalde 7 zetels (Staes Cyriel, Dejonghe Petrus, Rebry Constant, Sintobin Jules, Allewaert Emiel, Vansteenkiste Jean en Vanhauwaert Henri).

Bij vergelijking met de uitslag van de voorgaande verkiezingen, kunnen wij vaststellen dat de traditionele katholieke partij "de verliezer" was. Zij verloor namelijk 3 zetels ten voordele van de Middenstanders (+ 1) en de nieuwe partij genaamd Katholieke Vlaamse Nationalisten die 2 zetels in de wacht sleepten. De Socialisten behielden hun 2 zetels.

Niettegenstaande de nipte meerderheid die de katholieke partij nog bezat werd toch een homogeen katholiek Schepencollege gevormd en uit de overgrote meerderheid der beraadslagingen tijdens de periode 1927-32 "met een eenparigheid van stemmen" genomen, kunnen wij besluiten dat zelfs de oppositiepartijen het meestal met de initiatieven van de meerderheid eens waren.

Opnieuw geven wij de namen van de kandidaten die het meest voorkeurstemmen behaalden :

1. Staes Cyriel	(kath.)	730
2. Allewaert Emiel	(kath.)	649
3. Sintobin Jules	(kath.)	608
4. Dejonghe Petrus	(kath.)	444
5. Vanhauwaert Henri	(kath.)	443
6. Maertens Magdalena	(kath.)	437
7. Lambert Joseph	(kath.)	354
8. Vansteenkiste Jean	(kath.)	350
9. Rebry Constant	(kath.)	348
10. Gits Robert	(Midd.)	287

De installatievergadering van 14. 1. 1927

In handen van de heer Cyriel Staes, burgemeester hebben de verkozen leden de eed afgelegd.

Vermits er onverenigbaarheid bestond tussen de heer Vanhauwaert Philemon (verkozene van lijst 2) en de heer Vanhauwaert Henri (verkozene van lijst 4) mocht deze laatste niet tot de eedaflegging toegelaten worden.

Het ontslag van Vanhauwaert Philemon loste echter alles op en Vanhauwaert Henri kon regelmatig aangesteld worden. Bourgeois Pieter, eerste plaatsvervanger van lijst 2 volgde Vanhauwaert Philemon op.

Samenstelling van de gemeenteraad na de verkiezingen van 10.10.1926

Burgemeester	: Staes Cyriel, opnieuw benoemd bij K.B. van 15.1.27 (1921)
Schepenen	: Allewaert Emiel (1921) Rebry Constant (1921) Sintobin Jules (1923)
Gemeenteraadsleden	: Dejonghe Pieter (1913) Vansteenkiste Jean (1921) Dewaele Henri (1921) Vandenbroucke Pieter Joseph (1921) Gits Robert (1922) Depoorter Paul (1926) Tack Cyriel (1926) Vanhouwaert Henri (1926) Bourgeois Pieter (1927)

(De cijfers tussen haakjes vermelden het jaartal van de eerste aanstelling als gemeenteraadslid).

Tijdens de periode 1927-1932 heeft de samenstelling van het schepencollege en de gemeenteraad geen wijzigingen ondergaan.

PERS EN DRUKSELS TE IZEGEM 1866 - 1961

Om de geschiedenis van Izegem en omstreken te schrijven moet men noodgedwongen belanden in de pers en druksels die er ooit gecirculeerd hebben. Wij zijn dan ook verheugd te kunnen putten uit een zeer degelijke studie die ons welwillend ter hand gesteld werd door de Hr E. Voordeckers, die in opdracht van Prof. Dr J. Dhondt en het "Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse geschiedenis" Bijdragen 43 : "Drukkers en Pers in het Arrondissement Roeselare" opgesteld heeft. Een monnikenwerk!!

Voor Izegem en ten bate van onze lezers geven we hier de voornaamste bladen met hun drukkers en bewaarplaatsen. Moge het werk van de Hr E. Voordeckers sommigen onder ons aanzetten tot het benutten van die bronnen!

Gazette van Iseghem (1894-1914)

gesticht door Jean Dooms en verder gedrukt vanaf 1911 door Jacques De Busschere.

Bewaarplaatsen : te Izegem bij Drukkerij De Busschere-Bonte
De Jan Alfons
Crochon Louis

De Iseghemnaar (1920-1923)

uitgegeven door Jacques De Busschere.

De Mandelbode (1923-1940; 1944-1961)

eveneens uitgegeven door Jacques De Busschere.

Bewaarplaatsen van beide uitgaven : Drukkerij
De Busschere-Bonte.

Boos Iseghem (1912-1914)

gesticht door Clovis Nonkel.

Bewaarplaatsen : Drukkerij Lucien Nonkel te Izegem
Drukkerij De Busschere-Bonte
Crochon Louis
L. De Smet-Verhamme, J. Van Rijswijcklaan
170, Antwerpen.

De Stad Iseghem (1866-1870)

gesticht door Fideel Vion.

Bewaarplaatsen : Musée Intern. de la Presse, Maalbeekstr. 3
Brussel (16. X. 1869 en 12. III. 1870)
E. Voordeckers Gent (17. XI. 1867)
De Jan Izegem (9. X. 1869 tot 19. XII. 1869)
Bundels E. H. Slosse Dekenij (5. XI. 1870)

De Burgervriend (1870-1875)

eveneens uitgegeven door F. Vion

Bewaarplaatsen : Musée Intern. de la Presse (29. XI. 1871)
E. Voordeckers (26. II. 1871 en I. XII. 1872)
Z. E. H. J. Geldhof, Meetkerke (ongeveer
15 nummers)
Bundels E. H. Slosse (26. IX. 1875)

De Izegemse Kijk-Uit

zelfde uitgever als vorige twee weekbladen

Bewaarplaatsen : Robert Devoldere, Slagmeersenstraat
Izegem, volledig
Drukkerij De Busschere-Bonte
Enkele losse nummers bij :
Z. E. H. J. Geldhof
E. Voordeckers en in de Dekenij.

Het Izeghemse Volk

uitgever : Wwe A. Van Moortel-De Keyzer, gedrukt bij
J. Vermaut, Lange Steenstraat 28, Kortrijk
Bewaarplaatsen : Z. E. H. J. Geldhof
Drukkerij De Busschere-Bonte
Crochon Louis
Archief Ten Mandere.

Mogen we hierbij aanstippen dat, wat wijlen de heer De Jan bezat aan nuttige gegevens, door Mevrouw De Jan overgemaakt werd aan onze Heemkundige Kring en dus in het archief berust.

We danken hierbij nogmaals de hr E. Voordeckers voor zijn vele werk en bevelen graag zijn uitgaven aan als rijke bronnen voor zoekers en speurders op heem- en geschiedkundig gebied.

STEENDAM EN DE GENTSE HEIRWEG VROEGER

Clichés «TEN MANDERE»

DE GENTSTRAAT (De Steendam) rond 1900-1914. Rechts bemerken we de plaats waar de heer Alf. De Jan schoenen fabriceerde; links bemerken we de fabriek van de heren Defauw.

DE GENTSE HEIRWEG

(vroeger Ingelmunstersteenweg).

1. De huizenrij juist over 't Kasteel «Blauwhuis». Wat opvallend is, zijn de vele bomen die de provinciale weg afzoomden en in de gure winter van 1942 verdwenen (voor brandhout).
2. Naar stad toe gezien :
Weer zien we de bomen, Trassenskapel. De afsluiting van 't klooster (links) en de huisjes die verdwenen voor de villa van de Heer Aug. Defauw.

FRANS JOZEF BLIECK

Notaris - Dichter

Geboren te Wervik 1805 - 1880

Notaris te Izegem : 1842 - 1862

GROTEN VAN BIJ ONS :

FRANS-JOZEF BLIECK

F.J. Blieck werd geboren te Wervik in 1805 en overleed in zijn geboortestad in 1880.

Gedurende twintig jaar, van 1842 tot 1862, woonde hij te Izegem als notaris-dichter. Hij behoorde tot de school van de Vlaamse dichters, die na de noodlottige periode van de Franse overheersing en de dorre tijd van de vereniging met Holland, het letterkundig leven in Vlaanderen opnieuw, op dreef brachten. Blieck was getuige van de heropstanding van onze letterkunde met J. Fr. Willems, Ledeganck, Pr. van Duyse, Blommaert, Rens en anderen met wie hij door oprechte vriendschap verbonden was en een geregelde briefwisseling onderhield.

In zijn gedicht "Twee Bijeenkomsten met Ledeganck" zegt hij :

"'k zag Eekloo's dichter
bij zijn luisterlijke zege
te Brussel, daar voor 't eerst ...

en verder

"Een jaar eer Gent in rouw
den zanger vergezelde
naar 't graf, bezocht ik hem
bij 't kroost van Artevelde."

Van Prudens van Duyse kreeg Blieck af en toe een berijmd complimentje, dat getuigt van een confraternele vriendelijkheid en hoffelijkheid.

Wervik is de geboortestad van Blieck. Hij zag er het levenslicht op 24 december 1805 en behoorde van geslachten her tot een oude Wervikse familie. Voor zijn vader Karel Blieck en zijn moeder Katharina, Rosa Isaac heeft de dichter steeds een grote bewondering gekoesterd en "aan de braafste der ouderen" is zijn laatste verzenbundel "Lentetuiltje" opgedragen. "Zij hebben, zo schrijft hij, in de oefening van stille huiselijke en burgerlijke deugden, onder de ogen van God, hunne baan doorwandeld, aan welker eindpaal zij gekomen zijn, vader, de 9 december 1842 in de ouderdom van 72 jaar en moeder, de 21 mei 1849, in de zesde maand van haar 75 jaar."

De Heer had die ouders met twaalf kinderen gezegend. Frans Jozef was het vierde. Menige levensbijzonderheid heeft Blieck nagelaten in zijn "Lentetuiltje" die ons allernuttigst was bij het opstel van deze bijdrage..

Mandelbode 17. 10. 1953.

Van kindsbeen af, buiten de schooluren, moesten de kinderen Blicck hun ouders helpen : de meisjes in de kruideniers- en linnenwinkel van moeder; de jongens in de garentwijnderij of op de akker van vader.

Zulks belette niet dat Frans Jozef, een dartele, speelzieke waaghals was en van gevaarlijke spelen het meest hield. "Eens dreigde ik te verdrinken en tweemaal kwam ik naar huis met een gebroken arm."

Tien jaar oud zag hij het leger van Napoleon in 1815 voorbij trekken. Het is nu eenmaal zo dat soldaten en krijgsumroer altijd en overal op de verbeelding van kinderen aanstekelijk hebben ingewerkt. Ook de kleine Blicck stelde zich dadelijk aan het hoofd van een troep jongens :

Ik overste der dwergsoldaatjes
Die ik "mijn kameraden" hiet,
Was fierder op mijn medemaatjes
Dan Cesar op zijn rijksg gebied.

De veldheer wist zich op te smukken
Papieren pluim en platte hoed,
Van klatergoud de schouderstukken
En kleederzoomen rood als bloed.

(Mijn Houten Sabel - Lentetuiltje bl. 12)

Doch de luidruchtige spelen verloren weldra hun aantrekkelijkheid. Al gauw begon hij naar het voorbeeld van zijn oudste broer te ijveren met pen en penseel en hem te vergezellen naar de toneelzaal van de aloude gilde van Rhetorika "De Droogaers", die toen nog te Wervik in volle bloei waren en jaar op jaar de toen meest succesvolle toneelstukken op de planken brachten. Middelerwijl had Frans Blicck zijn eerste communie gedaan en verliet hij de klas waar de Schoolvrouwe met als handboek "De Gulden A. B. C." les gaf, om het onderwijs te volgen in de Meesterschool.

In de biographische aantekeningen van Blicck, vindt men interessante gegevens over de schooltoestanden in die jaren en over wat men zo al leerde : "verbeterd schrijven - de cijferkunst tot en met de regel van drie - een weinig vlaams en frans - en wat moeilijk te vermijden was, een vroegtijdig begin van kennismaking tussen beide geslachten ten gevolge van het gemeenschappelijk schoolleven in één en hetzelfde lokaal."

Over die jeugdherinnering dichtte hij later :

Schuldloos was die kennismaking.
Amor zelfs, alsdan scholier,
Speelde met zijn medemaatjes
Argloos rond een smeurend vier.

In 1821, tijdens zijn laatste studiejaar achtte de meester hem genoeg gevorderd om de avondles in zijn plaats waar te nemen, wanneer het gebeurde dat de onderwijzer moest uitgaan. Maar niet gemakkelijk viel de taak van de suppleantleraar. Hij miste alle gezag over de jongens en zodra deze hun dienstdoende meester aan de hoge lessenaar geplaatst

zagen, kwamen zij rond de pupiter staan om hem het lastig te maken. Men schreef toen nog met de ganzepen en voor de ene moest hij de ganzepen scherp snijden, voor een tweede hoofletters leren trekken, andere kwamen met strikvragen over spelling, spraakleer of cijferkunst, zodanig dat hij er soms balorig van werd.

Zestien jaar oud verliet de jonge Blicck de Meesterschool zonder een beroep te kennen. In afwachting dat tijd raad zou geven, behield hij het postje van misdienaar van de geestelijke koster in de Sint-Medarduskerk te Wervik. Zo bleef hij een jaar dobberen zonder te weten wat aan te vangen. Ondertussen opende hij voort zijn schoolboeken, hanteerde hij pen en penseel, doorbladerde "Cats trouwring" en "Vondels poëzij" en las zelfs franse romans.

Na een jaar plaatste moeder hem in 1822 op een notariskantoor en als notarisklerk, 17 jaar oud, begon hij akten over te schrijven en vond behagen in deze bezigheid.

Frans Blicck als jonge notarisklerk ondervond al ras hoe gebrekkig geschoold hij was in bewust vak om als een bevoegd man te presteren. Daarom onderbrak hij in 1824 enige tijd zijn beroepsbezigheid en volgde met ijver en vrucht lessen aan de Sinte-Annakostschool bij Kortrijk. Op het einde van het eerste jaar bij de plechtige prijsuitdeling bekwam hij een vracht boeken en twee medailles tot grote vreugde van zijn ouders. Gedurende de vier laatste maanden van het tweede jaar gaf hij lessen in de lagere klas op verzoek van de hoofdonderwijzer dhr De Backer. Doch de onderwijzersloopbaan verlokte hem geenszins. Onwankelbaar bleef hij bij zijn besluit tot het notariaat terug te keren.

Hij werd als klerk aangenomen op 15 november 1826 bij de notaris De Deken te Kortrijk.

Als gevolg van de Belgische omwenteling in 1830 was het kantoorwerk zodanig verminderd dat het Blicck toeliet wekelijks drie dagen te gaan werken bij notaris De Blauwe te Wevelgem.

Op 5 november 1832 legde Frans Blicck te Kortrijk zijn examen van kandidaat-notaris af. Na beurtelings werkzaam geweest te zijn bij een notaris te Wervik, Kortrijk, Brussel, Veurne en andermaal te Wervik, werd Frans Blicck eindelijk in 1842 tot notaris te Izegem benoemd in opvolging van NOTARIS PIERRE ANTOINE GELLYNCK. Te Izegem trad hij in de echt met ROSALIA-COLETA THILLEUR, die hem reeds in 1847 door de dood werd ontrukkt en hertrouwde in 1849 met STEPHANIE DUMONT uit wervik.

Eerst op vijf en twintigjarigen leeftijd onstak in Blicck de lust tot dichten. In zijn "Lentetuiltje" bekent hij dat het verzenmaken hem moeite kostte. Hij werkte steeds langzaam en van de zes verzen die hij schreef, vond hij er nauwelijks één goed. Zonder de kennismaking met een negentienjarige poëet van Kortrijk, Amand Doornaert, zou hij waarschijnlijk de muzen al spoedig vaarwel hebben gezegd.

Behalve Doornaert was er nog een andere vriend die de jonge dichter aanmoedigde. In de tweede bundel van "Mengelpoëzij" leest men een gemoedelijke hulde "Aen den eerwaarden heer de Foere (1842) :

"Geen streving van mijn hart,
geen smeekgebed tot God,
Of, na den heilgen naem
van vader en van moeder,
Spreek ik den uwen uit,
o redder van mijn lot,
O achtbre letterbroeder!"

Hoe hij ertoe kwam zich aan het dichten te zetten, vertelt Blicck in Lentetuiltje : "Eerst leerde ik de poëzij wat dieper inzien te Sinte Anna (1824-1826) waar de studie der regelen van Rhetorica verplichtend was. Bijzonderlijk bevielen mij de verzen der jongere dichters, door Wurth medegedeeld in zijn Cours préparatoire de littérature hollandaise. Ook te Sinte Anna las ik eenige ongedrukte stukken van Hofman (1) en zond hem de handschriften terug met eene berijmde dankzegging van twaalf gebrekkige versjes, de eerste die uit mijne pen zijn gevloed. Te Kortrijk (1827) vervaardigde ik een twintigtal alexandrijnen op het schielijk overlijden van den Prins der Wervicksche rederijkers en een berijmde klacht op Roosje's vertrek naar Frankrijk."

Het is voor ons twintig-eeuwers soms moeilijk zich een voorstelling te vormen van de toestanden op Vlaams intellectueel gebied omstreeks 1830.

Tijdens de Franse Overheersing was het erbarmlijk gesteld met onze taal. Alles, maar totaal alles werd toen in zake bestuurlijke aangelegenheden in het Frans afgedaan. Zo vervulde Gaston Longeville, een volbloed waal uit Doornik, het ambt van secretaris van de meier van Izegem.

Na vijftien jaar vereniging met Holland vindt men geen tastbare sporen van een heroplevende vlaamse cultuur. Alleen de rederijkers bleven vóór, tijdens en na de Hollandse perioden, belangstelling koesteren voor verzen, toneel en declamatie, uitsluitend als "taelminnaren", vrienden van de taal om de taal. Het zijn die rederijkers, die in de jaren 1830-1850 de Vlaamse letterkunde hebben doen herleven. Het is aan de prijskampen, die de rederijkers organiseerden, te danken dat Blicck zijn eigen weg zal banen en zich een verdienstelijke plaats als dichter zal weten te veroveren onder de 170 Vlaamse letterkundigen, die men telt tussen 1830 en 1860.

(1) De Kortrijkse dichter J. B. Hofman (1758-1835) was schoenmaker van beroep. Hij beoefende het drama en het blijspel.

Twee en twintig toneelstukken zijn van hem bekend. Toen hij stierf op 77-jarige ouderdom, nam om zeggens gans de stad Kortrijk deel aan zijn begrafenis.

In 1829 schreef het "Rhetoriek van Meenen" twee letterkundige prijskampen uit : een gedicht over "De IJselijkheid van den Zelfmoord" en een ander over het "Voor- en Nadeel van het Tooneel".

"Ten dage der prijsuitreiking, zo schrijft Blicck, begaven wij ons, A. Doornaert en ik naar Menen. Helaas! de uitslag kwam. We wonnen noch prijs, noch vererende melding. Onze overwinnaars, oude belauwerde koppen, waren de Vlaminck van Tielt, D'Huygelaere van Oudenaarde, Renier van Deerlijk en Lambin van Ieper."

Blicck nochtans liet de moed niet varen en het jaar daarop in 1830 dong hij mede in de prijskampen, die de rederijderskamer "Zeegbare Herten" van Roeselare uitschreef met als onderwerp : "Nut van den katholieken godsdienst op de samenlevering". Blicck behaalde er de zegepalm en vol vreugde schrijft hij : "Ik overwon niet alleen De Vlaminck maar zelfs den Nestor der Vlaamsche poëten : Hofman van Kortrijk!"

Voortaan is het dichtersvuur bij Blicck niet meer te blussen. In de wedstrijd door de Belgische Regering uitgeschreven voor een dichtwerk over de "Triomf van 's lands onafhankelijkheid; lotsbestemming des Vaderlands" verwierf hij in 1834 de tweede prijs na Ledeganck. Bij de "Kruisbroeders" te Kortrijk in 1836 behaalde Blicck na Maria Doolaghe van Diksmuide, de tweede lauwerkroon met een "Treurdicht op het afsterven van den dichter Hofman".

In naijver met Prudens Van Duyse droeg Blicck bij de "Maatschappij van Vaderlandsche tael- en dichtkunst" te Oostende in 1836, de eerste prijs weg met een gedicht over "De Knagingen van een boos geweten" en de tweede met een lied op "De losse onbezonnenheid der Jeugd". Hij bracht naar huis mede : een gouden medaille, een vergulde medaille en de prijs der verstaafgelegenen : een zilveren medaille!

Drie medailles! denk eens na, en lacht er mee zoveel ge wilt, maar die medailles gaven de moed om verder aan het dichten te gaan... "Een brief van Ledeganck in 1838 behelsde het verzoek dat ik zou deel nemen in de letterstrijd, geopend te Assenede, Ik liet mij overhalen, te meer omdat de stoffe der vraagstukken niet streng bepaald was, zijnde voor de dichtkunst een tafereel van een punt der Belgische geschiedenis. Ik dong mede met mijne "Heilige Dymphna". Met deze historische romance won Blicck de uitgeloofde medaille. In 1839 verscheen te Kortrijk bij de boekdrukkerij "Jaspin Frères et Soeurs" zijn eerste dichtbundel "Mengelpoëzij" een boek in octavo-formaat van 141 bladzijden. Daarover schrijft Blicck in het voorwoord : "Deze mengelpoëzij maekt het grootste gedeelte van mijn tienjarigen letterarbeid uit, arbeid waeraen er nu en dan slechts een snipperuurtje besteed wordt."

Tijdens het verblijf van Blicck te Izegem kwam "Mengelpoëzij II" - 109 blz. - van de pers te Roeselare bij Stock-Werbrouck in de Noordstraat, met als buitenplaat een prachtportret van F.J. Blicck, in steendruk getekend door Brown. Het voorwoord van dezen dichtbundel is ondertekend te Izegem, 23 Oogst 1850.

Deze verzen werden uitgegeven op de kosten van de "MAETSCHAPPIJ VAN TAELEN LETTEROEFENING" onder kenspreuk "De Vriendschap" te Roeselare. Deze vereniging was te Roeselare in 1844 gesticht geweest en had tal van wedstrijden voor dichtkunst, letterkunde en geschiedenis op haar actief. Jaarlijks richtte zij ook in de winter avondfeesten in voor haar leden. Zij had aan F.J. Blicck het ere-voorzitterschap opgedragen.

In 1856 schrijft Blicck : "De geschiedenis der Werviksche rederijkkamer, oudtijds genaemd "Drooghers" en in 1863 bij Wed. Stock en Zoon te Roeselare verschijnt de derde bundel "Mengelpoëzij".

Tijdens zijn verblijf te Izegem begon Notaris Blicck een vertalingsproeve van de psalmen in berijmde parallelen. Doch na tien zangen geschreven te hebben, moest hij zijn werk staken om reden van gezondheid. Hij leed aan overspanning in het hoofd en de geneesheren verplichtten hem tot een volslagen intellectuele rust.

In 1858 verkreeg Blicck eervol ontslag als notaris te Izegem en werd in zijn studie opgevolg door NOTARIS DE MEULENAERE.

Vier jaar later keerde Blicck op 20 Oktober 1862 naar Wervik, zijn geboortestad terug. Ondertussen wijdde hij een deel van zijn ledige uren aan het verzamelen van herinneringen uit zijn kindertijd en jeugd jaren en bracht ze op papier. Later berijmde hij enkele van deze aantekeningen wanneer zulks kon geschieden zonder een te grote vermoeidheid van het hoofd.

In 1874 sloot Blicck zijn gedichtenverzameling af met "Lentetuiltje" 65 blz. en "Mengelpoëzie" bijvoegsel aan het derde deel, gedrukt bij Van Suyst-Deltour.

Jarenlang was Blicck een trouw medewerker aan het Gentse "Nederduitsch letterkundig Jaerboekje".

Met een gevoel van weemoed en een tikje romantisch pessimisme mocht de dichter eindigen in zijn slotzang :

In den dienst der Poëzij
Ging mijn leven dus voorbij
Als een kweldroom. O mijn veder!
Al uw streven heen en weder
Al uw zwoegen dag en nacht
Ach! wat heeft het voortgebracht?

Bladen haast niet meer te vinden,
Weggedreven door de winden
Of verslonden door de vlam...
Arme bladen! Arme stam!
Staak uw weemlen, oude veder...
De avond zendt zijn schaduw neder,
Welkom aan verval van kracht
Rust, mijn Pen, omhels den nacht!

De werken van Blicck waren niet in de boekhandel verkrijgbaar, behalve zijn eerste verzenbundel. Het waren privé-uitgaven waarvan hij de exemplaren schonk aan lettervrienden en jonge schrijvers. Hij beminde het afgezonderd leven aan de huiselijke haard en kwam zelden in vergaderingen van letterkundigen, waar hij nochtans veel belang in stelde. De reden hiervan zal wel geweest zijn dat hij in het openbaar, zelfs in beperkte vriendenkring, niet spreken kon. Meer dan eens werd hem door Snellaert, de onvermoeibare strijder voor de rechten der Vlamingen, het verwijt gedaan niet uit te komen met de kampers voor taal en volksrecht.

Zijn kunst? Zij was wat zij was of liever : zij was wat zij zijn kon in dien tijd, in die omstandigheden, maar zij vraagt alle eerbied, bewondering dankbaarheid en liefde voor wat Blicck in goede wil gedaan heeft voor onze taal : ze helpen redden van de ondergang.

De strekking van zijn gedichten was altijd godsdienstig en behaagde aldus niet altijd zijn vrijzinnige tijdgenoten, die hem verweten met de "geest der eeuw" niet mee te willen. Poëzie was voor hem niets anders dan "een verpozing van ernstiger bezigheden".

De gezamenlijke dichtwerken van F.J. Blicck beslaan ongeveer vier honderd bladzijden, octavoformaat, verdeeld over vier bundels :

- Mengelpoëzij I (1839)
- Mengelpoëzij II (1850)
- Mengelpoëzij III (1863)
- Lentetuultje (1874) Een werkje met veel biografische gegevens.

Frans Jozef Blicck overleed te Wervik op 28 April 1830.

Over hem schreef Frans De Potter een tamelijk uitgebreide levenschets in "Leven en Werken der Zuidnederlandsche schrijvers" A. Siffer, Gent, 1900, uitg. van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal en Letterkunde. Op zijn beurt wijdde Theodoor Sevens een bijdrage aan F.J. Blicck en zijn familie met een bijgaand portret in het tijdschrift van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk in het jaar 1905.

Als slot geven we, in vrije vertaling, wat we over hem vonden in "Dictionnaire biographique des sciences; des lettres et des arts en Belgique; blz. 59 uit Edition l'Avenir - Bruxelles 1935.

"Zijn dichtwerk werd menigmaal bekroond. Blicck is een dichter van de innigheid, hij spreekt meer tot de harten dan tot de geest. Hij bezingt de natuur, de godsdienst, de familie, het Vaderland. Zijn gedichten zijn met tederheid gemaakt en ademen de goedheid uit van de ziel van hun schrijver. Men mag zeggen dat hij voor zich zelf schreef, voor de geestigheid van 't schrijven, zonder meer."

NOODGELD VAN EMELGEM

In zijn werk "Das Belgische Kriegsnotgeld 1914-1918" schrijft Dr A. Keller (1) voor de gemeente Emelghem volgende biljetten :

1. 1 frank, wet van 4.8.1914, en
2. 1 frank, wet van 1.4.1915

maar in het archief van de Drukkerij Etabl. De Busschere-Bonte te Izegem, berust volgende :

- A. 1 frank - Besluit gemeenteraad 1 april 1915, welke dus met het nummer 2 van Dr A. Keller overeenkomt en er als volgt uitziet :
formaat 103 x 63 mm, op lichtgrijs papier is gedrukt in lithographische uitvoering : een groene sierkader welke het geheel omsluit, in zwarte druk volgende tekst :

Serie B N°.....
Gemeente Emelghem
Provincie West-Vlaanderen,
EEN FRANK
Uitbetaalbaar door de gemeentekas
Besluit Gemeenteraad 1 april 1915
De namakers zullen streng gestraft worden.

In rode kleur, dwars door de zwarte tekst heen :

Gemeente
Emelghem
EEN FRANK

De keerzijde van dit biljet is blanco.

- B. Hulp & Voeding - Emelghem (De zo genaamde "Amerikaanse Winkel")
formaat 45 x 65 mm, uitvoering lithographisch, een licht bruine geldwaardenkader overdekt het geheel, in donkerbruine druk leest men :

Hulp en Voeding
25 Centiemen 25
Emelghem

Het geheel is in kadermotief ingesloten en met lauwertakken bewerkt.

C. Eveneens van de Hulp & Voedingsreeks is volgende biljet :
formaat 65 x 44 mm, weer lithographische uitvoering, een roos-bruine
geldwaardenkader overdekt het geheel, in groene druk leest men
volgende tekst :

Hulp & Voeding

Het cijfer 10 waarover loopt centiemen,

Emelghem

Een sierlijk kader met krulmotieven, brengt het geheel tot een
voorkomen van ware vakmanschap.

Beide biljetten zijn op keerzijde blanco.

Nu kunnen wij aannemen met zekerheid dat van biljet nummer A hier hoger
beschreven, ook een serie A moet bestaan hebben, terwijl het biljet onder
nummer 1 vermeld, niet is teruggevonden, maar dit zal hoogst waarschijnlijk
gedrukt zijn op de persen van Hr Remi Mestdagh-De Bosschere, te Emelghem.

Mocht U soms, lezer, in het bezit zijn van biljetten hier niet beschreven,
dan zou het mij zeer aangenaam zijn deze te leren kennen, opdat wij deze
reeks van noodgeld zouden kunnen vervolledigen.

(1) Dit boek werd herwerkt in 1952 door de heren R. Demartelaere en
J. Mertens en verscheen in het bondsblad van het Europees Genootschap
voor Munt- en Penningkunde.

IZEGEMSE PENNINGEN

1. Vz : (1) H. Franciscus naar links, T. Genootschap van den H. Franciscus Xaverius, 1854 tussen 2 zeshoekige sterren.
Kz : Vlamvend hart omkransd met bovenaan een kruis en volgende letters I H S, T. Wie zal U wederstaan Ps LXXV, 2 lauwertakken. Ovaal 38 x 30 mm, met oog en hanger, metaal tin.
2. Vz : Het beeld van de H. Maagd Maria op sterren grond in parelcirkel, T. O.L.V. Onbevlekt ontvangen B.V.O., 2 kruisvormige sterretjes.
Kz : Op kartouche een voorstelling van samengebundelde lelies en doorstralen omgeven 5 puntige ster, het geheel op sterregrond, omsloten door versiering en parelcirkel.
T. Congregatie der Jonge Dochters, tussen 2 kruisvormige sterren Iseghem.
Puntig ovaal 48 x 28 mm met oog, metaal kopernikkel.
3. Vz : In binnencirkel de letter "P", tussen binnen en buitencirkel volgende tekst : Congregatie Muziek, tussen 2 punten Izegem; de cirkels en tekst zijn koperkleurig uitgevoerd het overige van het veld is zwart van kleur.
Kz : Glad.
Rond 22 mm doormeter, het gaat hier om een uitvoering in kopergravure, vermoedelijke maker Coussens & Bouckaert, Manegemstraat T/S.
4. Vz : Koning Leopold II naar rechts, T. Leopoldus II Koning der Belgen, onder het beeld 3 vierblarige bloemen.
Kz : In parelcirkel 22 7ber 1901, met de parelcirkel gelijklopend in zèèr kleine letter "Demeulemeester". Tekst welke buiten de parelcirkel loopt : Stad Iseghem bezoek van Z.K.H. Prins Albrecht, 5 bladerige roos. Het geheel omsloten door een lauwer en palmtak. Rond 50 mm doormeter met gekroonde bovenversiering en hanger, verguld brons als metaal.
5. Vz : Het gekroond wapenschild van Izegem in parelcirkel, omgeven door volgende tekst : Gemeente Bestuur Iseghem, gescheiden door vierbladerige bloempjes en telkens 2 punten.
Kz : In een allegorische voorstelling van muziekinstrumenten, bekroond door het schild van België van 2 leeuwen gehouden en van de nationale leuze voorzien; volgende tekst : Festival van 16 juni 1907. Rond 50 mm doormeter, met gekroonde bovenversiering en hanger, metaal verguld brons.

6. Vz : Naakt mannenfiguur op springplank staande en zich klaar houdende om in zee te duiken, aan de horizon klimmende zon; in rechter beneden hoek : J. Fisch.
 Kz : Gekroond stadsschild, Stad Iseghem Herinnering aan de Inhuldiging van het Stedelijk Badhuis in aanwezigheid van den Heer H. Baels gouverneur P.W.V. 26 mei 1935, het geheel in 8 lijnen. Rechthoekig plaketa van 51 x 38 mm, metaal verguld brons.
7. Vz : Gehelmde brandweerman in werkkledij met slang en bijl, boven de straalpijp de naam der graveur "P. de Soete".
 Kz : In binnencirkel door eikenloof en lauwertak omgeven, Izegem 2 juli 50 Federaal Congres en twee vijfpuntige sterren. Rond 50 mm doormeter, metaal gespatineerd brons, van deze penningen zijn er 25 exemplaren geslagen bij de Firma Fisch te Brussel.
8. Vz : In binnencirkel door lauwertakken omgeven volgende tekst : Maatschappij van onderlingen Bijstand De Broederliefde, versierde woordenscheiding, Iseghem.
 Kz : Tussen versiering van lauwertakken in een binnencirkel geplaatst volgende woorden : 26 juni 1887, vijfpuntige ster, Herinnering aan haar 25 jarig, vijfpuntige ster, jubelfeest. Rond met oog en hanger, metaal brons, 50 mm doormeter.
9. Vz : Buste van heer Henri d'Artois, naar links, in staatskledij, 22 mei 1923, 22 mei 1948, is de tekst die het omgeeft, op afsneden van de schouder de graveursnaam "Af. De Wispelaere".
 Kz : Hulde van de Provinciale Raad van West-Vlaanderen aan de heer Henri d'Artois sedert 25 jaar lid der bestendige deputatie, tekst in 9 lijnen. Rond, 60 mm doormeter, in gespatineerd brons uitgevoerd.
10. Vz : Door elkaargewerkte voorstelling van handbogen, pijlen en pijlenkokers, op achtergrond wip, het geheel door lauwerkransen omgeven.
 Kz : Het geheel door lauwerkransen omgeven, kroont een binnencirkel, welke bovenaan versierd is met een pijlenkoker welke 5 pijlen bevat, in cirkel volgende tekst; K.K. St. Sebastiaan, Iseghem, in het midden 14.6.26, de scheiding tussen Iseghem en de overige tekst is door 2 punten gebeurd, tussen de binnencirkel en de linker lauwerkrans : J. Fisch. Vervormde ovaal met oog en hanger, 33 x 25 mm, metaal zilver; deze penning is geslagen ter gelegenheid van de benoeming van de prinselijke St. Sebastiaansgilde tot koninklijke maatschappij en op zèer weinig exemplaren, door de Firma Fisch te Brussel.
11. Vz : Geit naar links kijkend, bovenaan volgende tekst : Provinciaal Verbond der Geitenkweeksyndikaten, onder de geit, van West-Vlaanderen, beneden links de graveursnaam : J. Witterwulghe.
 Kz : Tussen lauwer en eikentak in binnen cirkel volgende tekst : Provinciale Prijskamp - 8 september 1936 Izegem -, het geheel in 3 lijnen en omschrijving. Rond 50 mm doormeter, gespatineerd brons, de vermoedelijke maker van deze penning is de Firma Fisch te Brussel.

Zijn mij verder nog bekend en in hoop ze met tijd in handen te krijgen om te kunnen beschrijven en zo mogelijk een afgietsel er van te nemen :

- A. Penning van de Stad Izegem aan Bevelhebber Robijn ± 1860.
- B. Penning aan Mevrouw P. Vandoorne-Vanbesien, vanwege de maatschappij De Lustige Vrienden.
- C. Een zelfde penning van zelfde maatschappij aan heer Aug. Verfaillie.
- D. Een plakiet verleend door de Stad Izegem aan Heer Pierre Vandommele, voor zijn schuttersgave.
- E. Ook de Heer S. Kemp beloofde gegevens te verstrekken langs de Heer L. Roose om nopens penningen en plaketten welke zouden zijn aangemaakt voor de Schuttersgilde St. Barbara.
- F. Volgens mij kunnen nog door meerdere Izegemse instellingen penningen, plaketten, jetons of dergelijke zijn aangemaakt; tw. K. Izegemse Stadsfanfare, K. Boomteeltkring Ste Dorothea, Stedelijk K. Brandweer, vroeger bestaande muziek of toneelmaatschappijen, enz., enz., terwijl ook het eremetaal telken jare verleend aan de leerlingen van de uitgangsjaren der volgende scholen onder deze penningen mogen gerekend worden : St. Jozefscollege, H. Hartschool, Stedelijke Gemeenteschool, Izegemse Vakschool, mogelijks nog andere dergelijke instellingen, het komt er op aan het met zekerheid te weten en ze onder ogen te krijgen of een afgietsel er van te kunnen nemen; Ook moeten er in vroegere tijden penningen zijn verleend uitgaande van de Stad of van instellingen die hun zetel hadden in onze stede, in sommige steden komen ook armen penningen voor, uitgegeven door de armenkamer of kerkelijke instellingen met liefdadig doel, dit zijn dan de zo genaamde dischpenningen, maar ik geloof niet dat deze voor Izegem hebben bestaan.

(1)

Verklaring : Vz : voorzijde
Kz : keerzijde
T : tekst.

IZEGEMSE UNIFORMKNOPEN

De "uniformen" en de "knopen" zijn verdwenen of gewijzigd, "moderne" mensen, gebruiken iets dat men noemt "ritssluiting", maar toch is het goed ook daareven nu aan te denken.

Beide beschreven knopen werden gedragen door de Izegemse verenigingen de zo genaamde "garde civique en de pompiers", daar de brandweer toen automatisch deel uitmaakte van de garde civique, gezien het korps der stedelijke brandweer toen gewapend was en het toenmalige reglement voorschreef te oefenen met "de wapens en de lederen" (1), maakte de brandweer, al was er een groot onderscheid tussen beide maatschappijen, toch in geval van nood, deel uit van de garde civique.

Beide knopen zijn van geel messing koper en de eerste vertoond op voorzijde : een klimmende leeuw naar links met volgende tekst omgeven : Sapeurs - Pompiers Volontaires. Garde Civique -; de keerzijde is voorzien van het makersmerk, namelijk : Aug. Fonson, Bruxelles, door twee lauwertakken gescheiden. De doormeter van deze knoop meet 25 mm.

Een exemplaar van jongere datum, na 1920 meet 22 mm en laat op voorzijde zien : een brandweerhelm met daar achter twee gekruiste bijen omgeven door de tekst : Vrijwillige Brandweer - Iseghem - tekst is door twee vijfpuntige sterren gescheiden. Op de keerzijde lezen wij : R. Derooster - Bruxelles, ook hier is de tekst weer door twee vijfpuntige sterren gescheiden.

(1) Met lederen is hier de bedoeling : brandweerslangen, welke toen in leder waren vervaardigd.

IZEGEMSE UNIFORMKNOPEN

WAT BEZIT 'T ARCHIEF VAN RIJSEL OVER IZEGEM?

ARCHIVES DU NORD A LILLE

Série B : Chambre des Comptes

Propriété du Chapitre St. Pierre de Lille sur le territoire
d'Iseghem - Pièce 1526

Clergé d'Iseghem (1442) - Pièce 17.662 (dossier Lettres
reçues et dépechées)

Aides levées dans une partie de la Flandre et droit levé
sur les toiles en gros transportées hors de la
paroisse d'Iseghem.
(Compte de François de Langhemeersch 1580-81)
Liasse 6.839

Marché d'Iseghem (XVe siècle) Liasse 1381

Fiefs à Iseghem (1384-1400) - Liasse 1379.
Rapports et dénombremments, ventes et cessions
(1320-1582) - Liasse 4021, n° II.
Fief en 1751 - Liasse 19.798

Série H : Guillaume d'Iseghem, oncle de Roger (1257)
(Archives de l'abbaye Notre-Dame de Vicoigne -
59/71)

Roger d'Iseghem (1257), mêmes archives, 59/96 - Pièce 255.

ACTUEELTJES ¹²

- 170 - De landelijke prijs uitgelooft voor "PRO CIVITATE '66" en die in 't teken van de muziek stond, werd dit jaar toegekend aan onze stadsgenoot Hans Mannes, zoon van Gaston Mannes. In 't paleis voor Schone Kunsten te Charleroi werd hem in november 1966 de prijs toegekend. Onze stadsgenoot werd er laureaat en won de 25.000 F die eraan vast zaten.
- 171 - Op 10 en 11 november werd een solidariteitsactie : S.O.S.-HONGER aangekondigd. Izegem bracht zijn steentje bij. Er werd door de heer stadsontvanger een globale som van 86.000 F op de rekening van dit fonds overgemaakt.
- 172 - Op zondag 13 november werd de Scola Cantorum "Cantemus Dominum" voor de vierde opeenvolgende maal bekroond als laureaat in het provinciaal koortornooi dat te Blankenberge gehouden werd. De Scola bekwam 94,4 % met eervolle vermelding.
- 173 - Teater "ANTIGONE" uit Kortrijk speelde einde november "Dodendans" van A. Strindberg.
- 174 - Op 10/12/66 werd met de nodige luister de nieuwe gebouwen van de stedelijke muziekacademie ingehuldigd. Het inauguraal concert werd gedirigeerd door de heer Daniël Sternefeld.
- 175 - 17.12.1966 - De kelderteater ARCA voerde toneelstudio 50 "SALTO MORTALE" op van Dimitri Frank. Deze voorstelling ging door in 't nieuw auditorium van de Stedelijke Muziekacademie.
- 176 - Op 3 januari 1967 is zeereerwaarde heer Jules Alots OPSOMER ons ontvallen. Deze 4de pastoor van de parochie van het H. Hart werd geboren te Dikkebus op 16.12.1897, werd priester gewijd te Brugge op 20.12.1924. Later was hij leraar en econoom aan het Sint-Amandscollege te Kortrijk. In maart 1951 werd hij pastoor in Klemskerke en in juli 1954 kwam hij naar Izegem als opvolger van Z.E.H. Karel Sobry. De begrafenis had plaats op 7 januari om 11 uur. Zijn stoffelijk overschot werd bijgezet in de familiekerk te Dikkebus.

- 177 - 15.1.67 werd in de kerk van de H. Familie een plechtige mis gezongen door de "Scola Cantorum" ter gelegenheid van hun 10jarig bestaan. Deze mis werd door de B.R.T. rechtstreeks uitgezonden.
- 178 - Met de aanvang van 1967 verscheen een kleine muzikale krant in de koninklijke harmonie der congregatie met alle muzikaal nieuws van deze groepering. Deze krant werd gekerstend onder de naam CRESCENDO en zal vier maal per jaar verschijnen.
Goed heil in crescendo!
- 179 - MIA DEPREZ exposeerde einde januari 1967 in Galerij INTERCOM te Kortrijk. De vernissage werd gehouden door de heer H. Roelstraete directeur van de Stedelijke Muziekacademie van Izegem.
- 180 - 21 januari '67 "DIE BOOSE" brengt in 't rustoord blijheid, frisheid en ontspanning. De heer Robert Holvoet werd verkozen als erevoorzitter van de volksdansgroep "Die Boose". Naast dans werden ook solo-zangnummers naar voor gebracht die het peil van het optreden nog fel deed stijgen.
- 181 - In het teken van het rijbewijs werd de autorijschool "DE MANDEL" opgericht in 't oud-gemeentehuis van Emelgem, waar 't schoeisel-museum ondergebracht is.
- 182 - 4.2.67 om 20 uur gaf die Boose een Volkskunstavond met dans, voordracht, zang en muzikale uitvoering. De heer Hans MANNES laureaat van de prijskamp "Pro Civitate 1966" trad er ook te Izegem voor 't eerst op in het openbaar. De heer Gerard Vermeersch zorgde voor de binding en voor een paar humoristische voordrachtstukjes.
- 183 - 18 en 19 februari 1967. Gewestelijke scout-olympiade.
- 184 - 19.2.67. Installatie van Z.E.H. Jan Clarebout als nieuwe herder op de H. Hartparochie.
- 185 - Stedelijk toneeltornooi 1967 gaf volgende uitslag :
19.2.67 - Die Van Maerlant Ghesellen		
"Appartement te huur" (Joz. Van Hoeck)	76	%
05.3.67 - 't Vlinderke van den Tonele		
"Spoken" (H. Ibsen)	85	%
19.3.67 - Mandelgalm		
"Over moord gesproken" (M. Fairschild)	66	%
02.4.67 - De lustige vrienden		
"Moord romance" (Jan Stuart Black)	82	%

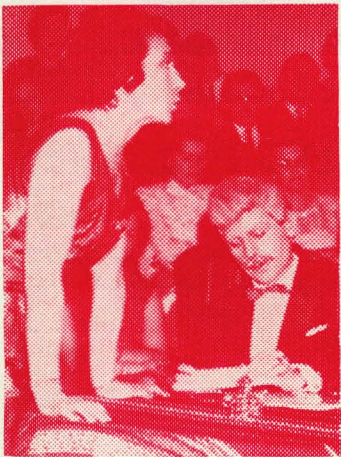
- 186 - 18.2.67 had de afscheidshulde plaats van 't Izegemse politiekorps aan politiecommissaris Henri Van Herck (° Neerharen 7.3.1897). Door 't politiekorps werd hem een levensgroot geschilderd portret aangeboden van de hand van kunstschilder Van Belleghem uit Brugge. Ad nultos annos!
- 187 - 3.3.67. De heer H. Roelstraete gaf in het auditorium van de Stedelijke Muziekacademie een voordracht over twee Izegemse kunstenaars :
 - beeldhouwer Pieter Joannes Devos (1778-1864)
 - komponist Jacobus Georgius Werbrouck (1726-1797)
 Er werden dia's vertoond en muzikale uitvoeringen gegeven om het werk van deze voorname Izegemnaren te verduidelijken.
- 188 - Sinds februari was de T.V. nog eens te Izegem en wel in het Rustoord om opnamen te doen voor de uitzending "Jonger dan ge denkt". Deze uitzending werd vertoond op woensdag 15.3.67.
- 189 - 24.2.67. Baron Rafaël Gillès de Pélichy verliet ons en werd op 2.3.67 na een dienst om 11 uur ter aarde besteld. Hij werd geboren te Brugge op 20.4.1875 en heeft vooral in West-Vlaanderen en te Izegem in 't bijzonder heel wat gepresteerd voor onderwijs, missies en kerkenbouw.
- 190 - Het 3de Vollmaconcert dat op 22.3.67 doorging in het Stedelijk Muziekauditorium bracht : DRAMA CHRISTI naar voor van P.Benoit. We zagen R. Bufkens (tenor) Jan Joris (Bariton) Herman Bekaert (Bas).
- 191 - Op de dag van het gezin 1967 werd een gedenksteen onthuld aan het huis van Emiel Allewaert in de Roeselarestraat ter nagedachtenis van de gewezen voorzitter van de B.G.J.G. en tevens nationale voorman voor de grote gezinnen.
- 192 - Mevrouw Desamber (Mia Deprez) stelde haar laatste werken ten toon in de feestzaal van 't Stadhuis te Izegem, nadat ze reeds tentoonstellingen gehouden had te Oostrozebeke, te Knokke, te Gent, te Waregem en te Oostende. Ook haar geboortestad was reeds vroeger aan de beurt geweest. Haar werk is nu minder abstract. Ze keerde in moderne vormen en met een mannelijke trek in haar lijnenspel naar de figuratieve vormen terug. We wensen haar verdere opgang en zeker een produktief volhouden.
- 193 - 16.4.67. Grootse postzegeltentoonstelling in de feestzalen van het Stadhuis. Op zondag 16.4.67 was er voor de zegelverzamelaars een uitzonderlijke afstempeling te bekomen daar er een speciaal postkantoor van Brussel gelast was met een speciale afstempeling.

Clichés «DE WEEKBODE»

1

1. Laureaat « Pro Civitate '66 »
de Heer **HANS MANNES** (cello).
2. Opvoering van **STRINDBERGS DODENDANS**.
3. **OPENINGSconcert IN DE STEDELIJKE MUZIEKACADEMIE** onder leiding van de Heer Daniël Sternefeld.
4. **OPTREDEN VAN « DIE BOOSE »**
in het Stedelijk Rustoord.
5. De Heer **ROBERT HOLVOET**
die tot Ere-Voorzitter van « **DIE BOOSE** »
werd verkozen.

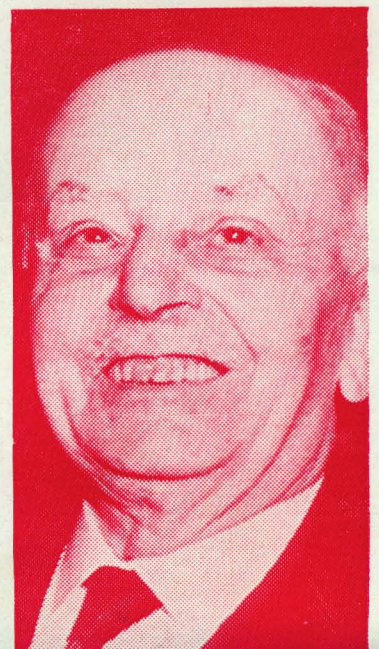
2

3

4

5

Z. E. H. JULES OPSOMER

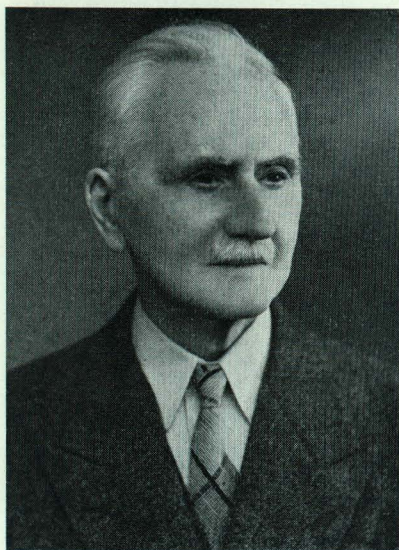
° Dikkebus op 16 december 1897
 † Izegem op 3 januari 1967

Vierde pastoor
 van de parochie van het H. Hart.

Tussen een haag van oud-klas-
 genoten wordt het stoffelijk over-
 schot naar de kerk gedragen.

BARON RAPHAËL GILLÈS DE PÉLICHY

BRUGGE 20-4-1875
 IZEGEM 24-2-1967

Baron Raphaël Gillès de Pélichy, werd geboren te Brugge op 20 april 1875, huwde met Barones Maria de Turck de Kersbeek. Uit hun huwelijk werden 11 kinderen geboren, waarvan twee hun leven lieten voor het vaderland. De naam de Pélichy zal bij ons vereeuwigd blijven. Wij hebben een de Pélichystraat, de Baronielaan, het Instituut de Pélichy, het Sint-Jozefskollege, dat het wapen voert van de Familie de Pélichy en dat het levenswerk is van Z.E.H. de Pélichy. Verder de nieuwe kasteelwijk waar wij tot aandenken aan de dierbare overledene de naam

terugvinden van Sint-Rafaëlsparochie, de Sint-Rafaëlsstraat, de Sint-Rafaëlskerk, de Sint-Rafaëlschool, en waar wij ook de huizen aantreffen voor kroostrijke gezinnen : de stichting Gillès de Pélichy, een schenking bij het afsterven van zijn zoons André, gesneuveld te Wevelgem in 1940, en José, gestorven in de Duitse concentratiekampen.

De teraardebestelling greep plaats op donderdag 2 maart, na een dienst van 11 uur in de dekanale kerk van Sint-Tillo. Onder de voornaamste personaliteiten bemerkten wij Mgr. De Smedt, Bisschop van Brugge, Gouverneur van Outryve d'Ydewalle, meerdere volksvertegenwoordigers en senatoren, leden van het provinciaal gouvernement, vooraanstaanden van het Vrij Katholiek Onderwijs, het bijna volledig gemeentebestuur, een grote schare priesters en kloosterlingen en vele edelen.

Tijdens zijn toespraak wees Kan. Deken Kindt op de vele verdiensten van de dierbare overledene, in het bijzonder zijn werk, en dit van zijn voorgangers, ten bate van het Vrij Katholiek Onderwijs en zijn werk in de Bisschoppelijke Kommissie voor het Katholiek Onderwijs.

Na de dienst ging de begrafenisstoet naar het stedelijk kerkhof waar, na een toespraak van burgemeester Bourgeois, het stoffelijk overschot in de crypte van de grafkapel werd bijgezet.

IN MEMORIAM

Z.E.H. JULES OPSOMER

Op 3 januari 1967 verloren wij Z. E. H. Pastoor Julius Opsomer. De lijkdienst had plaats in de H. Hartkerk, de plechtige bijzetting te Dikkebus. Hij werd immers geboren te Dikkebus, op 16 december 1897. Reeds als jeugdige knaap voelde hij zich geroepen tot het priesterschap. Hij vatte zijn studie aan die onderbroken werd door de 1e wereldoorlog. Hij was dus oud-strijder 14-18 en werd vereremerkt met de herinneringsmedaille, het vuurkruis en het oorlogskruis. In de veldtocht van 1940 fungeerde hij als almoezenier. Toen kwam voor hem het zolang gedroomde moment. Op 20 december 1924 werd hij te Brugge priester gewijd. Monseigneur de bisschop zond hem naar Kortrijk waar hij 26 jaar fungeerde als leraar en later als ekonoom aan het Sint-Amanscollege. Na een rodageperiode van 3 jaar als pastoor te Klemskerke (22 februari 1951) werd hij op 7 juli 1954 benoemd als pastoor van de H. Hartparochie. De parochie was in feest, maar dan ook werkelijk in feest, Z. E. Butaye, deken van Oostende zei van hem "Monseigneur heeft uit zijn korf een enig mooi ei laten vallen" Alle inwoners voelden aan dat hij waarheid sprak en voelden zich gelukkig met hun nieuwe herder. De stad was één feestgewaad van aan de H. Hartkerk tot aan den Abele. Jaarschriften, spreuken van diverse aard sierden de huizen en werden gretig verslonden. Z. E. H. Sobry, deken van Izegem, had hem afgehaald aan de stadsgrenzen en van op de tribune aan het klooster der kapucijnen werd een prachtige stoet geschouwd. Allerhande groepen en maatschappijen stapten feestelijk voorbij. Na de plechtigheid in de kerk die bomvol stak volgde een lunch in de H. Hartschool. De onderscheidene tafelreden schetsen E. H. Opsomer ten voeten uit. Vanaf 7 uur bracht de nieuwe herder een bezoek aan de straten van zijn parochie. Na beëindiging van deze triomfantelijke rondrit volgde een prachtig vuurwerk.

Zo kwam E. H. Opsomer op de parochie van het H. Hart. Weldra won hij de genegenheid van allen, omdat hij werkelijk op een fijne manier met iedereen kon omgaan. Zijn kerkje moest schoon zijn zij hij : "het is immers Gods huis en dat van Zijn volk". Zo wilde hij de kerk laten konsakreren en liet daarom een nieuw vast altaar bouwen. Nieuwe stoelen werden geplaatst. Het kerkkoor kreeg een nieuwe bevloering en een drietal brandvensters. Wat was hij gelukkig toen hij nieuwe klokken mocht wijden en de jeugd bedacht met doopsuiker. Hij was een man die de gave bezat zich nooit op te dringen. Hij ging mee met zijn tijd, en dwong zich zelf om met de vernieuwingen in de kerk niet achter te blijven. Ook zijn school was hem bijzonder dicht bij het hart. Niets was hem te veel als het ging om de H. Hartschool. Tot de laatste dagen van zijn leven maakte hij nog plannen voor verbeteringen aan kerk en school. Helaas vroeger dan men verwachten zou is onze kloeke pastoor naar het vaderhuis teruggekeerd, waar hij bij de Heer de voorsprekende pastoor zal blijven.